

Standardi Ndërkombëtar i Raportimit Financiar 13

Matja me vlerën e drejtë

Objektivi

- 1 **Ky SNRF:**
  - (a) përkufizon *vlerën e drejtë*;
  - (b) paraqet në një SNRF të vetëm një kuadër referues për matjen e vlerës së drejtë; dhe
  - (c) kërkon që të jepen informacione shpjeguese rreth matjeve me vlerën e drejtë.
- 2 Vlera e drejtë është një matje e bazuar në treg dhe nuk është një matje specifike e njësisë ekonomike. Për disa aktive dhe detyrime, mund që transaksione tregu të dukshme ose informata tregu të jenë të disponueshme. Për aktive dhe detyrime të tjera, nuk mund të jenë të disponueshme transaksione të dukshme tregu ose informata tregu. Megjithatë, objektivi i matjes me vlerën e drejtë në të dy rastet është i njëjtë-të vlerësojë çmimin me të cilin një *transaksion i zakonshëm* për të shitur aktivin ose për të transferuar detyrimin, do të kryhet në mes të *pjesëmarrësve të tregut* në datën e matjes, në kushtet aktuale të tregut (d.m.th. një *çmim daljeje* në datën e matjes nga këndvështrimi i një pjesëmarrësi tregu që zotëron aktivin ose ka detyrimin).
- 3 Kur një çmim për një aktiv ose detyrim të njëjtë nuk është i evidentuar, njësia ekonomike mat vlerën e drejtë duke përdorur një teknikë vlerësimi që maksimizon përdorimin e *inputeve* përkatëse të *verifikueshme* dhe minimizon përdorimin e *inputeve të paverifikueshme*. Meqë vlera e drejtë është një matje e bazuar në treg, ajo matet duke përdorur supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin për të caktuar çmimin e aktivit ose të detyrimit, duke përfshirë edhe supozimet mbi rrezikun. Si rezultat i kësaj, qëllimi i një njësie ekonomike për të mbajtur një aktiv ose për të shlyer apo, ndryshe, për të përmbushur një detyrim, nuk është i rëndësishëm në matjen e vlerës së drejtë.
- 4 Përkufizimi i vlerës së drejtë përqendrohet në aktivet dhe detyrimet, sepse ato janë një subjekt kryesor i matjes kontabël. Përveç kësaj, ky SNRF do të zbatohet për instrumentet e kapitalit neto të njësive ekonomike, të matura me vlerën e drejtë.

Objekti

- 5 **Ky SNRF zbatohet kur një SNRF tjetër kërkon ose lejon matjet me vlerën e drejtë apo dhënien e informacioneve shpjeguese në lidhje me matjet me vlerën e drejtë (dhe matje, të tilla si me vlerën e drejtë minus kostot për shitje, bazuar në vlerën e drejtë ose dhënia e informacioneve shpjeguese rreth këtyre matjeve), përveç sa është përcaktuar në paragrafët 6 dhe 7.**
- 6 Kërkesat për matjen dhe dhënien e informacioneve shpjeguese të këtij SNRF-je nuk zbatohen për rastet në vijim:
  - (a) transaksionet e pagesave të bazuara në aksione që janë objekt i SNRF 2 *Pagesat e bazuara në aksione*;
  - (b) qiratë e aktiveve jo-materiale kontabilizohen në përputhje me SNRF 16 *Qiratë*; dhe
  - (c) matjet që kanë disa ngjashmëri me vlerën e drejtë, por nuk janë të tilla, si vlera neto e realizueshme në SNK 2 *Inventarët* ose vlera në përdorim në SNK 36 *Zhvlerësimi i aktiveve*.
- 7 Informacionet shpjeguese, që kërkohen të jepen nga ky SNRF, nuk kërkohen të jepen në rastet në vijim:
  - (a) aktivet e skemës të matura me vlerën e drejtë në përputhje me SNK 19 *Përfitimet e punonjësve*;
  - (b) investimet në skemat e përfitimeve për pensione që maten me vlerën e drejtë në përputhje me SNK 26 *Kontabiliteti dhe raportimi në lidhje me skemat e përfitimeve për pensione*; dhe
  - (c) aktivet për të cilat shuma e rikuperueshme është vlera e drejtë minus kostot e nxjerrjes jashtë përdorimit në përputhje me SNK 36.
- 8 Kuadri i matjes së vlerës së drejtë, që përshkruhet në këtë SNRF, zbatohet edhe për matjen fillestare, edhe për atë të mëpasshme, në qoftë se vlera e drejtë kërkohet ose lejohet nga SNRF-të e tjera.

Matja

Përkufizimi i vlerës së drejtë

- 9 Ky SNRF e përkufizon vlerën e drejtë si çmimi që do të pranohej për të shitur një aktiv ose që do paguhej për të transferuar një detyrim, në një transaksion të zakonshëm midis pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes.
- 10 Paragrafi B2 përshkruan metodën e përgjithshme të matjes së vlerës së drejtë.

Aktiv ose detyrim

- 11 Një matje me vlerën e drejtë bëhet për një aktiv të veçantë ose detyrim. Prandaj, kur mat vlerën e drejtë, një njësi ekonomike do të marrë parasysh karakteristikat e aktivit ose detyrimit, që do të kishin pasur parasysh pjesëmarrësit e tregut kur të caktonin çmimin e aktivit ose detyrimit në datën e matjes. Këto karakteristikat përfshijnë, për shembull, si vijon:
- (a) kushtet dhe vendndodhjen e aktivit; dhe
  - (b) kufizimet, nëse ka, për shitjen ose përdorimin e aktivit.
- 12 Efekti në matje, që rrjedh nga një karakteristikë e veçantë, do të ndryshojë në varësi të faktit se si do të merrej parasysh karakteristika nga pjesëmarrësit e tregut.
- 13 Aktiv ose detyrim që matet me vlerën e drejtë mund të jetë, si më poshtë:
- (a) një aktiv apo detyrim i veçuar (p.sh. një instrument financiar ose një aktiv jo-financiar); ose
  - (b) një grup aktivesh, një grup detyrimesh ose një grup aktivesh dhe detyrimesh (p.sh. një njësi gjeneruese e mjeteve monetare ose një biznes).
- 14 Nëse aktiv ose detyrim është vetëm një aktiv ose detyrim i veçuar, një grup aktivesh, një grup detyrimesh ose një grup aktivesh dhe detyrimesh për qëllime të njohjes apo të dhënies së informacioneve shpjeguese varet nga *njësia e tij e llogarisë*. Njësia e llogarisë për aktivin ose detyrimin do të përcaktohet në përputhje me SNRF-në që kërkon ose lejon matjen e vlerës së drejtë, përveç sa parashikohet në këtë SNRF.

Transaksioni

- 15 Një matje me vlerën e drejtë supozon se aktiv ose detyrim është shkëmbyer në një transaksion të zakonshëm midis pjesëmarrësve të tregut, për shitjen e aktivit ose transferimin e detyrimit në datën e matjes, në kushtet aktuale të tregut.
- 16 Një matje me vlerën e drejtë supozon se transaksioni për të shitur aktivin ose transferuar detyrimin bëhet, ose:
- (a) në tregun kryesor për aktivin ose detyrimin; ose
  - (b) në mungesë të një tregu kryesor, në tregun më të favorshëm për aktivin ose detyrimin.
- 17 Një njësi ekonomike nuk është e nevojshme të ndërmarrë një kërkim shterues të të gjitha tregjeve të mundshme për të identifikuar tregun kryesor ose, në mungesë të një tregu kryesor, tregun më të favorshëm, por ajo do të marrë parasysh të gjithë informacionin që është i disponueshëm në mënyrë të arsyeshme. Në mungesë të evidencës për të kundërtën, tregu në të cilin njësia ekonomike, normalisht, do të hyjë në një transaksion për të shitur aktivin ose për të transferuar detyrimin supozohet të jetë tregu kryesor ose, në mungesë të një tregu kryesor, tregu më i favorshëm.
- 18 Nëse ka një treg kryesor për aktivin ose detyrimin, matja me vlerën e drejtë do të paraqesë çmimin në këtë treg (qoftë ky çmim i evidentuar në mënyrë të drejtpërdrejtë ose i vlerësuar duke përdorur një teknikë vlerësimi), madje edhe nëse çmimi në një treg tjetër është potencialisht më i favorshëm në datën e matjes.
- 19 Njësia ekonomike duhet të ketë mundësi hyrjeje në tregun kryesor (apo më të favorshëm) në datën e matjes. Meqë njësia ekonomike të ndryshme (dhe bizneset e këtyre njësive ekonomike) me aktivitete të ndryshme mund të kenë mundësi hyrjeje në tregje të ndryshme, tregu kryesor (ose më i favorshëm) për të njëjtin aktiv ose detyrim mund të jetë i ndryshëm për njësi ekonomike të ndryshme (dhe bizneset e këtyre njësive ekonomike). Prandaj, tregu kryesor (ose më i favorshëm) do të konsiderohet (po kështu dhe pjesëmarrësit e tregut) nga këndvështrimi i njësive ekonomike, duke lejuar kështu dallimet që ekzistojnë midis dy ose më shumë njësive ekonomike me aktivitete të ndryshme.

- 20 Edhe pse njësia ekonomike duhet të jetë në gjendje të hyjë në treg, nuk është e nevojshme që ajo të jetë në gjendje të shesë aktivin e veçantë ose të transferojë detyrimin e veçantë në datën e matjes në mënyrë që të jetë në gjendje të masë vlerën e drejtë mbi bazën e çmimit në këtë treg.
- 21 Edhe kur nuk ka treg të mbikëqyrur për të siguruar informacion rreth shitjes së një aktivi ose transferimit të një detyrimi në datën e matjes, një matje me vlerën e drejtë do të supozojë se një transaksion, që ndodh në këtë datë, konsiderohet nga perspektiva e pjesëmarrësit të tregut që zotëron aktivin ose ka marrë përsipër detyrimin. Ky transaksion i supozuar krijon një bazë për vlerësimin e çmimit për të shitur aktivin ose për të transferuar detyrimin.

Pjesëmarrësit e tregut

- 22 Një njësi ekonomike do të matë vlerën e drejtë të një aktivi ose një detyrimi duke u nisur nga supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin për të caktuar çmimin e aktivit ose të detyrimit, duke supozuar se pjesëmarrësit e tregut veprojnë në interesin ekonomik më të mirë të tyre.
- 23 Në zhvillimin e këtyre supozimeve, një njësi ekonomike nuk është e nevojshme të identifikojë pjesëmarrësit specifikë të tregut. Përkundrazi, njësia ekonomike do të identifikojë karakteristikat që i dallojnë pjesëmarrësit e tregut në përgjithësi, duke pasur parasysh faktorë të veçanta për të gjitha sa më poshtë:
- (a) aktivin ose detyrimin;
  - (b) tregun kryesor (ose më të favorshëm) për aktivin ose detyrimin; dhe
  - (c) pjesëmarrësit në treg me të cilët njësia ekonomike do të hyjë në një transaksion në këtë treg.

Çmimi

- 24 Vlera e drejtë është çmimi që do të pranohej për të shitur një aktiv ose çmimi që do të paguhej për të transferuar një detyrim, në një transaksion të zakonshëm, në tregun kryesor (ose më të favorshëm), në datën e matjes, në kushtet aktuale të tregut (d.m.th. një çmim daljeje), pavarësisht nëse ky çmim është i evidentuar në mënyrë të drejtpërdrejtë ose i vlerësuar duke përdorur një teknikë vlerësimi.
- 25 Çmimi në tregun kryesor (apo më të favorshëm), që përdoret për të matur vlerën e drejtë të aktivit ose të detyrimit, nuk do të rregullohet për *kostot e transaksionit*. Kostot e transaksionit do të kontabilizohen në përputhje me SNRF-të e tjera. Kostot e transaksionit nuk janë një karakteristikë e një aktivi ose e një detyrimi; më saktë, ato janë specifike për një transaksion dhe do të ndryshojnë në varësi të faktit se si një njësi ekonomike hyn në një transaksion për aktivin ose detyrimin.
- 26 Kostot e transaksionit nuk përfshijnë *kostot e transportit*. Në qoftë se vendndodhja është një karakteristikë e aktivit (siç mund të jetë rasti, për shembull, për një mall), çmimi në tregun kryesor (apo më të favorshëm) do të rregullohet për kostot, nëse ka, që do të kryhen për të transportuar aktivin nga vendndodhja e tij aktuale tek ky treg.

Zbatimi në aktivet jo-financiare

Shkalla më e lartë dhe më e mirë e përdorimit për aktivet jo-financiare

- 27 Një matje e vlerës së drejtë, e një aktivi jo-financiar, merr parasysh aftësinë e një pjesëmarrësi tregu për të gjeneruar përfitime ekonomike duke përdorur aktivin në shkallën më të lartë dhe më të mirë të përdorimit të tij, ose duke ia shitur atë një pjesëmarrësi tjetër tregu, që do ta përdorte aktivin në shkallën më të lartë dhe më të mirë të përdorimit të tij.
- 28 Shkalla më e lartë dhe më e mirë e përdorimit të një aktivi jo-financiar, merr parasysh përdorimin e aktivit që është fizikisht i mundur, ligjërish i lejueshëm dhe financiarisht i realizueshëm, si më poshtë:
- (a) Një përdorim, që është fizikisht i mundur, merr parasysh karakteristikat fizike të aktivit, që pjesëmarrësit e tregut do të kishin parasysh kur të vendosnin çmimin e aktivit (p.sh. vendndodhjen apo madhësinë e pasurisë).
  - (b) Një përdorim, që është juridikisht i lejueshëm, merr parasysh kufizimet ligjore për përdorimin e aktivit që pjesëmarrësit e tregut do të kishin parasysh kur të vendosnin çmimin e aktivit (p.sh. rregulloret rajonale të zbatueshme për një pasuri).
  - (c) Një përdorim, që është financiarisht i realizueshëm, merr parasysh nëse përdorimi i aktivit, që është fizikisht i mundur dhe juridikisht i lejueshëm, gjeneron të ardhura të mjaftueshme apo flukse të mjeteve monetare (duke marrë parasysh koston e konvertimit të aktivit gjatë këtij

përdorimi) për të siguruar një kthim të investimeve, që pjesëmarrësit e tregut do të kërkonin prej një investimi në këtë aktiv për këtë përdorim.

- 29 Përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë përcaktohet nga këndvështrimi i pjesëmarrësve në treg, edhe në qoftë se njësia ekonomike synon një përdorim të ndryshëm. Megjithatë, përdorimi aktual i një aktivi jo-financiar nga ana e një njësie ekonomike mendohet të jetë përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë, vetëm nëse tregu apo faktorë të tjerë sugjerojnë se një përdorim i ndryshëm nga pjesëmarrësit e tregut do të maksimizonte vlerën e aktivitetit.
- 30 Për të mbrojtur pozicionin e saj konkurrues, ose për arsye të tjera, një njësia ekonomike mund të synojë të mos e përdorë në mënyrë aktive një aktiv jo-financiar të blerë ose ajo mund të synojë të mos e përdorë aktivin në shkallën më të lartë dhe më të mirë të përdorimit të tij. Për shembull, ky mund të jetë rasti për një aktiv jo-material të blerë, që njësia ekonomike e ka në plan ta përdorë për mbrojtje duke mos lejuar që ta përdorin të tjerët. Megjithatë, njësia ekonomike do ta matë vlerën e drejtë të një aktivi jo-financiar duke supozuar përdorimin e tij në shkallën më të lartë dhe më të mirë nga pjesëmarrësit e tregut.

Kushti i vlerësimit për aktivet jo-financiare

- 31 Përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë i një aktivi jo-financiar kërkon kushtin e vlerësimit, që përdoret për të matur vlerën e drejtë të aktivitetit, si më poshtë:
- (a) Përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë i një aktivi jo financiar duhet të sigurojë vlerën maksimale për pjesëmarrësit e tregut, nëpërmjet përdorimit të tij në kombinim me aktive të tjera si një grup (i instaluar apo konfiguruar ndryshe për përdorim) ose në kombinim me aktive dhe detyrime të tjera (p.sh. një biznes).
    - (i) Nëse përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë i aktivitetit është që ai të përdoret në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera, vlera e drejtë e aktivitetit është çmimi që do të pranohej në një transaksion aktual për shitjen e aktivitetit, duke supozuar se aktivi do të përdorej me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera dhe se këto aktive dhe detyrime (d.m.th. aktivet e tij plotësuese dhe detyrimet e lidhura) do të ishin në dispozicion të pjesëmarrësve të tregut.
    - (ii) Detyrimet, e lidhura me aktivin dhe me aktivet plotësuese, përfshijnë detyrimet që financojnë kapitalin punues, por nuk përfshijnë detyrimet që përdoren për të financuar aktivet, përveç atyre brenda grupit të aktiveve.
    - (iii) Supozimet për përdorimin në shkallën më të lartë dhe më të mirë të një aktivi jo-financiar do të duhet të jenë të qëndrueshme për të gjitha aktivet (për të cilat është i rëndësishëm përdorimi më i lartë dhe më i mirë) e grupit të aktiveve ose grupin e aktiveve dhe detyrimeve brenda të cilit do të përdorej aktivi.
  - (b) Përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë të një aktivi jo-financiar mund të sigurojë vlerën maksimale mbi një bazë të veçantë për pjesëmarrësit e tregut. Në qoftë se përdorimi më i lartë dhe më i mirë i aktivitetit është që ai të përdoret mbi një bazë të veçantë, vlera e drejtë e aktivitetit është çmimi që do të pranohej në një transaksion aktual për ta shitur aktivin tek pjesëmarrësit e tregut, që do ta përdornin aktivin mbi një bazë të veçantë.

- 32 Matja e vlerës së drejtë të një aktivi jo-financiar supozon se aktivi shitet në pajtueshmëri me njësinë e llogarisë të specifikuar në SNRF-të e tjera (që mund të jetë një aktiv individual). Ky është rasti edhe kur kjo matje me vlerën e drejtë supozon se përdorimi në shkallën më të lartë dhe më të mirë të aktivitetit është që ai të përdoret në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera, meqë një matje me vlerën e drejtë supozon se pjesëmarrësi i tregut tashmë zotëron aktive suplementare dhe detyrime të lidhura.

- 33 Paragrafi B3 përshkruan zbatimin e konceptit të kushtit paraprak të vlerësimit për aktivet jo-financiare.

Zbatimi për detyrimet dhe instrumentet e kapitalit neto të njësive ekonomike

Parimet e përgjithshme

- 34 Një matje me vlerën e drejtë supozon se një detyrim financiar ose detyrim jo-financiar ose instrument i kapitalit neto i një njësie ekonomike (p.sh. interesat e kapitalit të emetuar si pagesë në një kombinim biznesi) transferohet në një pjesëmarrës tregu në datën e matjes. Transferimi i një detyrimi ose instrumenti të kapitalit neto të njësive ekonomike supozon sa më poshtë:

- (a) **Një detyrim do të vazhdonte të ishte i pakthyer dhe pjesëmarrësi i tregut i transferuari do të ishte i detyruar ta paguante detyrimin. Detyrimi nuk do të paguhej nga një palë tjetër ose nuk do të shlyhej në datën e matjes.**
- (b) **Instrumenti i kapitalit neto të një njësie ekonomike do të vazhdonte të ishte në qarkullim dhe pjesëmarrësi i tregut, i transferuari, do të merrte përsipër të drejtat dhe përgjegjësitë që lidhen me instrumentin. Instrumenti nuk do të anulohet ose shlyhet në datën e matjes.**
- 35 Edhe kur nuk ka treg të mbikëqyrur për të siguruar informacion për çmimin, në lidhje me transferimin e një detyrimi ose instrumenti kapitali neto të një njësie ekonomike (p.sh. për shkak se kufizimet kontraktuale apo kufizimet e tjera ligjore nuk lejojnë transferimin e këtyre elementëve), mund të ketë një treg të mbikëqyrur për të tillë elementë, nëse ata zotërohen nga të tretët si aktive (p.sh. një obligacion i shoqërisë tregtare ose një opsion blerje për aksionet e një njësie ekonomike).
- 36 Në të gjitha rastet, një njësi ekonomike do të maksimizojë përdorimin e inputeve përkatëse të verifikueshme dhe do të minimizojë përdorimin e inputeve të paverifikueshme për të realizuar objektivin e matjes me vlerën e drejtë, që është vlerësimi i çmimit me të cilin transferohet detyrimi ose instrumenti i kapitalit neto, gjatë një transaksioni të zakonshëm që zhvillohet në mes të pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes, në kushtet aktuale të tregut.

Detyrimet dhe instrumentet e kapitalit neto të zotëruara nga palët e tjera si aktive

- 37 **Kur një çmim i kuotuar për transferimin e një detyrimi ose instrumenti kapitali neto të njësisë ekonomike të njëjtë ose të ngjashëm, nuk është i disponueshëm dhe një element i njëjtë zotërohet nga një palë tjetër si një aktiv, njësia ekonomike do të matë vlerën e drejtë të detyrimit ose të instrumentit të kapitalit nga këndvështrimi i një pjesëmarrësi në treg që zotëron të njëjtin element si një aktiv në datën e matjes.**
- 38 Në raste të tilla, një njësi ekonomike do të matë vlerën e drejtë të detyrimit ose të instrumentit të kapitalit neto si më poshtë:
- (a) duke përdorur çmimin e kuotuar në një *treg aktiv* të të njëjtit element, të zotëruar nga një palë tjetër si një aktiv, në qoftë se çmimi është i disponueshëm.
- (b) në qoftë se çmimi nuk është i disponueshëm, do të përdorë inpute të tjera të verifikueshme, të tilla si çmimin e kuotuar në një treg që nuk është aktiv për të njëjtin element të zotëruar nga një palë tjetër si një aktiv.
- (c) në qoftë se çmimet e evidentuara në (a) dhe (b) nuk janë të disponueshme, do të përdorë një teknikë tjetër vlerësimi, si:
- (i) *metodën e të ardhurave* (p.sh. një teknikë e vlerës aktuale që merr parasysh flukset monetare të ardhshme që një pjesëmarrës tregu pret të marrë nga zotërimi i detyrimit ose i instrumentit të kapitalit neto si një aktiv; shih paragrafët B10 dhe B11).
- (ii) *metodën e tregut* (p.sh. duke përdorur çmimet e kuotuar për detyrime të ngjashme ose instrumente kapitali neto që zotërohen nga palë të tjera si aktive; shih paragrafët B5–B7).
- 39 Një njësi ekonomike do të rregullojë çmimin e kuotuar të një detyrimi ose instrumenti kapitali neto të njësisë ekonomike, që zotërohet nga një palë tjetër si një aktiv, vetëm nëse ka faktorë specifikë për aktivin, që nuk janë të zbatueshëm për matjen e vlerës së drejtë të detyrimit ose instrumentit të kapitalit neto. Një njësi ekonomike do të sigurojë që çmimi i aktivit nuk pasqyron efektin e një kufizimi që nuk lejon shitjen e këtij aktivi. Në vijim jepen disa faktorë që mund të tregojnë se çmimi i kuotuar i aktivit duhet të rregullohet:
- (a) Çmimi i kuotuar për aktivin ka të bëjë me një detyrim të ngjashëm (por jo të njëjtë) ose instrument kapitali neto të zotëruar nga një palë tjetër si një aktiv. Për shembull, detyrimi ose instrumenti i kapitalit neto mund të ketë një karakteristikë të veçantë (p.sh. cilësinë e kredisë të emetuesit) që është e ndryshme nga ajo që pasqyrohet në vlerën e drejtë të detyrimit ose instrumentit të kapitalit neto të ngjashëm që zotërohet si një aktiv.
- (b) Njësia e llogarisë për aktivin nuk është e njëjtë si për detyrimin ose instrumentin e kapitalit neto. Për shembull, për detyrimet, në disa raste çmimi për një aktiv pasqyron një çmim të kombinuar për një paketë që përmban të dyja shumat si atë të emetuesit dhe të palës së tretë që mban aktivin si garanci. Nëse njësia e llogarisë për detyrimin nuk është dhe për paketën e kombinuar, objektivi është të matet vlera e drejtë e detyrimit të emetuesit dhe jo vlera e drejtë e paketës së kombinuar. Kështu, në të tilla raste, njësia ekonomike do të rregullojë çmimin e evidentuar për aktivin për të përjashtuar efektin e palës së tretë që mban aktivin si garanci kredie.

Detyrimet dhe instrumentet e kapitalit neto që nuk zotërohen nga palët e tjera si aktive

- 40 Kur një çmim i kuotuar për transferimin e një detyrimi të njëjtë ose të ngjashëm ose instrumenti kapitali neto të njësisë ekonomike, nuk është i disponueshëm dhe zëri i njëjtë nuk zotërohet nga një palë tjetër si një aktiv, një njësi ekonomike do të matë vlerën e drejtë të detyrimit ose të instrumentit të kapitalit neto duke përdorur një teknikë vlerësimi, nga këndvështrimi i një pjesëmarrës tregu që ka detyrimin apo ka emetuar kërkesat në kapitalin neto.
- 41 Për shembull, kur zbaton një teknikë të vlerës aktuale, një njësi ekonomike mund të marrë parasysh secilën nga këto në vijim:
- (a) flukset dalëse monetare të ardhshme që një pjesëmarrës tregu pret që të realizohen në përmbushjen e detyrimit, duke përfshirë kompensimin që një pjesëmarrës tregu do të kërkonte për të marrë përsipër detyrimin (shih paragrafët B31–B33).
  - (b) shumën që një pjesëmarrës tregu do të pranonte për të filluar ose emetuar një detyrim ose instrument kapitali neto të njëjtë, duke u nisur nga supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin gjatë caktimit të çmimit të të njëjtit element (p.sh. duke marrë parasysh të njëjtat karakteristika të kredisë), në tregun kryesor (ose më të favorshëm) për emetimin e një detyrimi ose një instrumenti kapitali me të njëjtat kushte kontraktuale.

Rreziku në lidhje me mosrealizimin e performancës

- 42 Vlera e drejtë e një detyrimi pasqyron efektin e rrezikut në lidhje me mosrealizimin e performancës. Ky rrezik përfshin, por pa qenë i kufizuar, rrezikun e kredisë të vetë njësisë ekonomike (siç përkufizohet në SNRF 7 *Instrumentet financiare: Dhënia e informacioneve shpjeguese*). Rreziku në lidhje me mosrealizimin e performancës, supozohet të jetë i njëjtë para dhe pas transferimit të detyrimit.
- 43 Gjatë matjes së vlerës së drejtë të një detyrimi, njësi ekonomike do të marrë parasysh efektin e rrezikut të kredisë (besueshmëria e huamarrësit) dhe faktorë të tjerë që mund të ndikojnë në faktin që detyrimi do të realizohet ose jo. Ky efekt mund të ndryshojë në varësi të detyrimit, për shembull:
- (a) nëse detyrimi është një detyrim për të dhënë mjete monetare (një detyrim financiar) ose një detyrim për të dhënë mallra ose shërbime (një detyrim jo-financiar).
  - (b) kushtet e sigurimit të kredisë në lidhje me detyrimin, nëse ka.
- 44 Vlera e drejtë e një detyrimi pasqyron efektin e rrezikut të mosrealizimit të performancës në bazë të njësisë së tij të llogarisë. Emetuesi i një detyrimi, i emetuar në mënyrë të pandashme me një aktiv që mbahet si garanci nga të tretët, që llogaritet veçmas nga detyrimi, nuk do të përfshijë efektin e kolateralit të kredisë (p.sh. një garanci e borxhit nga të tretët) në matjen e vlerës së drejtë të detyrimit. Nëse kolaterali është kontabilizuar veçmas nga detyrimi, emetuesi do të kishte parasysh besueshmërinë e vetë ndaj kredisë dhe jo të palës së tretë si garantues, kur mat vlerën e drejtë të detyrimit.

Kufizimi i moslejimit të transferimit të një detyrimi ose instrumenti të kapitalit neto të njësisë ekonomike

- 45 Gjatë matjes së vlerës së drejtë të një detyrimi ose të një instrumenti kapitali neto të vetë njësisë ekonomike, njësi ekonomike nuk do të përfshijë një input të veçantë ose një rregullim për *inputet* e tjera në lidhje me ekzistencën e një kufizimi që nuk lejon transferimin e zërit. Efekti i kufizimit, që nuk lejon transferimin e një detyrimi ose një instrumenti kapitali neto të vetë njësisë ekonomike, përfshihet në mënyrë të tërthortë ose të qartë në inputet e tjera për matjen e vlerës së drejtë.
- 46 Për shembull, në datën e transaksionit, si kreditori dhe i detyruari kanë pranuar çmimin e transaksionit për detyrimin, me njohuri të plotë se detyrimi përfshin një kufizim që nuk lejon transferimin e tij. Si rezultat i kufizimit të përfshirë në çmimin e transaksionit, për të pasqyruar efektin e kufizimit në transferim, nuk është i nevojshëm një input i veçantë ose një rregullim për një input ekzistues në datën e transaksionit. Në mënyrë të ngjashme, për të pasqyruar efektin e kufizimit në transferim, nuk është i nevojshëm një input i veçantë ose një rregullim i një inputi ekzistues në datat e matjes së mëvonshme.

Detyrimi financiar me një tipar kërkueshmërie pa afat

- 47 Vlera e drejtë e një detyrimi financiar, me një tipar kërkueshmërie pa afat (p.sh. një depozitë pa afat) nuk është më e vogël se shumën e pagueshme sipas kërkesës, e skontuar që nga data e parë që shumën mund të kërkohej për t'u paguar.

Zbatimi për aktivet financiare dhe detyrimet financiare me pozicione kompensuese në lidhje me rreziqet e tregut ose rrezikun e kredisë të palës tjetër

- 48 Një njësi ekonomike që zotëron një grup aktivesh financiare dhe detyrimesh financiare është e ekspozuar ndaj rreziqeve të tregut (siç përkufizohet në SNRF 7) dhe ndaj rrezikut të kredisë (siç përkufizohet në SNRF 7) të secilës prej të dyja palëve. Nëse njësi ekonomike menaxhon këtë grup aktivesh financiare dhe detyrimesh financiare në bazë të ekspozimit të saj neto si ndaj rreziqeve të tregut ose ndaj rrezikut të kredisë, njësi ekonomike lejohet të zbatojë një përjashtim të këtij SNRF-je për matjen e vlerës së drejtë. Ky përjashtim lejon një njësi ekonomike të masë vlerën e drejtë të një grupi aktivesh financiare dhe detyrimesh financiare në bazë të çmimit, që do të pranohej për të shitur një pozicion neto afatgjatë (p.sh. një aktiv), për një ekspozim ndaj rrezikut të veçantë ose për të transferuar një pozicion neto afatshkurtër (d.m.th. një detyrim), për një ekspozim ndaj rrezikut të veçantë, në një transaksion të rregullt, në mes të pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes, sipas kushteve aktuale të tregut. Kështu, një njësi ekonomike do të matë vlerën e drejtë të grupit të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare në përputhje me atë se si pjesëmarrësit e tregut do të vlerësonin ekspozimin neto ndaj rrezikut në datën e matjes.
- 49 Një njësi ekonomike lejohet të përdorë përjashtimin në paragrafin 48, vetëm nëse njësi ekonomike kryen të gjitha sa më poshtë:
- (a) menaxhon grupin e aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare mbi bazën e ekspozimit neto të njësisë ekonomike ndaj një rreziku tregu të veçantë (ose rreziqeve), ose ndaj rrezikut të kredisë të një pale të veçantë, në përputhje me menaxhimin e dokumentuar të rrezikut të njësisë ekonomike apo strategjinë e investimit;
  - (b) jep informacion mbi këtë bazë rreth grupit të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare tek personeli drejtues kryesor i njësisë ekonomike, siç përcaktohet në SNK 24 *Dhënia e informacioneve shpjeguese për palët e lidhura*; dhe
  - (c) ka pranuar ose ka zgjedhur për të matur këto aktive financiare dhe detyrime financiare me vlerën e drejtë në pasqyrën e pozicionit financiar në fund të çdo periudhe raportimi.
- 50 Përjashtimi në paragrafin 48 nuk ka të bëjë me paraqitjen e pasqyrave financiare. Në disa raste, baza për paraqitjen e instrumenteve financiare në pasqyrën e pozicionit financiar ndryshon nga baza për matjen e instrumenteve financiare, për shembull, nëse një SNRF nuk kërkon apo lejon që instrumentet financiare të paraqiten në një bazë neto. Në të tilla raste, një njësi ekonomike mund të ketë nevojë të bëjë rregullime në nivel portofoli (shih paragrafët 53-56), për aktivet ose detyrimet individuale që përbëjnë grupin e aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare, që menaxhohen në bazë të ekspozimit neto të njësisë ekonomike ndaj rrezikut. Një njësi ekonomike do ta bëjë një gjë të tillë mbi një bazë të arsyeshme dhe të qëndrueshme, duke përdorur një metodologji të përshtatshme sipas rrethanave.
- 51 Një njësi ekonomike do të marrë një vendim në lidhje me politikën kontabël, në përputhje me SNK 8 *Politikat kontabël, ndryshimet në vlerësimet kontabël dhe gabimet*, për të përdorur përjashtimin në paragrafin 48. Një njësi ekonomike që përdor përjashtimin, do ta zbatojë këtë politikë kontabël, duke përfshirë edhe politikën e saj për caktimin e rregullimeve të çmimit të kërkuar dhe të ofruar (shih paragrafët 53-55) dhe rregullimeve të kredisë (shih paragrafin 56), nëse është e nevojshme, në mënyrë të qëndrueshme nga perioda në periudhë, për një portofol të veçantë.
- 52 Përjashtimi në paragrafin 48 zbatohet vetëm për aktivet financiare, detyrimet financiare dhe kontratat e tjera brenda objektit të SNRF 9 *Instrumentet financiarë* (ose SNK 39 *Instrumentet financiarë: Njohja dhe matja*, në qoftë se SNRF 9 ende nuk është miratuar për zbatim). Referencat për aktivet financiare dhe detyrimet financiare në paragrafët 48-51 dhe 53-56 duhet të tregohen kur zbatohen për të gjitha kontratat që janë brenda objektit dhe kontabilizohen në përputhje me SNRF 9 (ose SNK 39 nëse SNRF 9 nuk është aprovuar ende për zbatim), pavarësisht nëse ato plotësojnë përkufizimet e aktiveve financiare ose detyrimeve financiare në SNK 32 *Instrumentet financiare: Paraqitja*.

Ekspozimi ndaj rreziqeve të tregut

- 53 Kur përdoret përjashtimi në paragrafin 48 për të matur vlerën e drejtë të një grupi aktivesh financiare dhe detyrimesh financiare, të drejtuara në bazë të ekspozimit neto të njësisë ekonomike ndaj një rreziku tregu të veçantë (ose rreziqeve), njësi ekonomike do të zbatojë çmimin sipas marzhit të çmimit të kërkuar dhe të ofruar, që është më përfaqësues i vlerës së drejtë, në rrethana të ekspozimit neto të saj ndaj këtyre rreziqeve të tregut (shih paragrafët 70 dhe 71).
- 54 Kur përdoret përjashtimi në paragrafin 48, një njësi ekonomike do të sigurojë që rreziku i tregut (ose rreziqet), ndaj të cilit ajo është e ekspozuar, në thelb është i njëjtë brenda këtij grupi aktivesh financiare dhe

detyrimesh financiare. Për shembull, një njësi ekonomike nuk do të kombinonte rrezikun e normës së interesit, që lidhet me një aktiv financiar, me rrezikun e çmimeve të mallrave, që lidhet me një detyrim financiar, sepse duke vepruar kështu nuk do të zbutte ekspozimin e saj ndaj rrezikut të normës së interesit ose rrezikut të çmimit të mallrave. Kur përdoret përjashtimi në paragrafin 48, çdo rrezik bazë, që rezulton nga parametrat e rrezikut të tregut që nuk janë identike, do të merret parasysh në matjen e vlerës së drejtë të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare brenda grupit.

- 55 Një mënyrë të ngjashme, kohëzgjatja e ekspozimit të njësisë ekonomike ndaj një rreziku të veçantë të tregut (ose rreziqeve), që lindin nga aktivet financiare dhe detyrimet financiare, do të jetë në thelb e njëjtë. Për shembull, një njësi ekonomike, që përdor një kontratë 12-mujore të së ardhmes kundrejt flukseve të mjeteve monetare, të lidhura me vlerën e 12 muajve të ekspozimit ndaj rrezikut të normës së interesit të një instrumenti financiar pesë-vjeçar, brenda një grupi të përbërë nga vetëm këto aktive financiare dhe detyrime financiare, mat vlerën e drejtë të ekspozimit ndaj rrezikut të normës së interesit 12-mujor mbi bazë neto dhe ekspozimin ndaj rrezikut të normës së interesit të mbetur (d.m.th.2-5 vite) mbi bazë bruto.

Ekspozimi ndaj rrezikut të kredisë të një palë tjetër të veçantë

- 56 Kur përdoret përjashtimi në paragrafin 48 në matjen e vlerës së drejtë të një grupi aktivesh financiare dhe detyrimesh financiare, të lidhur me një palë tjetër të veçantë, njësi ekonomike do të përfshijë efektin e ekspozimit neto të saj ndaj rrezikut të kredisë të kësaj pale tjetër, ose efektin e ekspozimit neto të palës tjetër ndaj rrezikut të kredisë të njësisë ekonomike, në matjen e vlerës së drejtë. Ndërkohë, pjesëmarrësit e tregut do të merrnin parasysh çdo marrëveshje ekzistuese që zbut ekspozimin ndaj rrezikut të kredisë në rast mospagimi (p.sh. një marrëveshje për mbrojtjen nga rreziku të derivativëve me palën tjetër apo një marrëveshje që kërkon shkëmbimin e kolateralit mbi bazën e ekspozimit neto të secilës palë ndaj rrezikut të kredisë të palës tjetër). Matja me vlerën e drejtë do të pasqyrojë pritshmëritë e pjesëmarrësve të tregut në lidhje me mundësinë që një rregullim i tillë do të ishte ligjërish i zbatueshëm në rast mospagimi.

Vlera e drejtë në njohjen fillestare

- 57 Kur blihet një aktiv ose merret përsipër një detyrim, në një transaksion këmbimi për këtë aktiv ose detyrim, çmimi i transaksionit është çmimi i paguar për të siguruar aktivin ose i pranuar për të marrë përsipër detyrimin (një *çmim hyrje*). Në të kundërt, vlera e drejtë e aktivit ose e detyrimit është çmimi që do të pranohej për të shitur aktivin ose paguhej për transferimin e detyrimit (një *çmim dalje*). Njësitë ekonomike nuk janë të detyruara t'i shesin aktivet me çmimet e paguara për t'i siguruar ato. Në mënyrë të ngjashme, njësitë ekonomike nuk janë të detyruara të transferojnë detyrimet me çmimet që kanë pranuar për t'i marrë përsipër ato.
- 58 Në shumë raste çmimi i transaksionit është i barabartë me vlerën e drejtë (p.sh. ky mund të jetë rasti kur në datën e transaksionit, transaksioni për të blerë një aktiv ndodh në tregun në të cilin aktivin do të shitej).
- 59 Gjatë përcaktimit nëse vlera e drejtë në njohjen fillestare është e barabartë me çmimin e transaksionit, një njësi ekonomike do të marrë parasysh faktorë të veçantë të transaksionit dhe të aktivit ose detyrimit. Paragrafi B4 përshkruan situatat në të cilat çmimi i transaksionit nuk mund të përfaqësojë vlerën e drejtë të një aktivit ose detyrimi në njohjen fillestare.
- 60 Nëse një SNRF kërkon ose lejon një njësi ekonomike të masë një aktiv ose një detyrim fillimisht me vlerën e drejtë dhe çmimi i transaksionit ndryshon nga vlera e drejtë, njësi ekonomike do të njohë fitimin ose humbjen neto që rrjedh në rezultatin e periudhës, përveçse kur ky SNRF e specifikon ndryshe.

Teknikat e vlerësimit

- 61 **Një njësi ekonomike do të përdorë teknika vlerësimi që janë të përshtatshme për rrethanat dhe për të cilat janë të disponueshme të dhëna të mjaftueshme për të matur vlerën e drejtë, duke maksimizuar përdorimin e inputeve përkatëse të verifikueshme dhe duke minimizuar përdorimin e inputeve të paverifikueshme.**
- 62 Objektivi i përdorimit të një teknike vlerësimi është që të vlerësojë çmimin me të cilin një transaksion i zakonshëm për të shitur aktivin ose për të transferuar detyrimin do të ndodhte në mes të pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes, sipas kushteve aktuale të tregut. Tre teknikat e vlerësimit, të përdorura gjerësisht, janë metoda e tregut, *metoda e kostos* dhe metoda e të ardhurave. Aspektet kryesore të këtyre metodave janë përmbledhur në paragrafët B5- B11. Një njësi ekonomike do të përdorë teknikat e vlerësimit në përputhje me një ose më shumë prej këtyre metodave për të matur vlerën e drejtë.
- 63 Në disa raste është e përshtatshme një teknikë vlerësimi e vetme (p.sh. gjatë vlerësimit të një aktivit ose një detyrimi duke përdorur çmimet e kuotuar në një treg aktiv për aktive ose detyrime të njëjta). Në raste të tjera, janë të përshtatshme teknikat e shumëfishta të vlerësimit (p.sh. ky mund të jetë rasti kur bëhet

vlerësimi i një njësie gjeneruese të mjeteve monetare). Në qoftë se përdoren teknikat e shumëfishta të vlerësimit për të matur vlerën e drejtë, rezultatet (d.m.th.. të dhënat përkatëse të vlerës së drejtë) do të vlerësohen duke pasur parasysh arsyeshmërinë e intervalit të vlerave të sugjeruara nga këto rezultate. Një matje e vlerës së drejtë është pika në këtë interval që është më përfaqësuesja e vlerës së drejtë sipas rrethanave.

- 64 Nëse në njohjen fillestare çmimi i transaksionit është vlera e drejtë dhe në periudhat e mëvonshme do të përdoret një teknikë vlerësimi, që përdor inpute të paverifikueshme për të matur vlerën e drejtë, teknika e vlerësimit do të kalibrohet në mënyrë që në njohjen fillestare rezultati i teknikës së vlerësimit të jetë i barabartë me çmimin e transaksionit. Kalibrimi siguron që teknika e vlerësimit pasqyron kushtet aktuale të tregut, dhe kjo ndihmon që njësia ekonomike të përcaktojë nëse është i nevojshëm një rregullim në teknikën e vlerësimit (p.sh. mund të jetë një karakteristikë e aktivitetit ose detyrimit që nuk është kapur nga teknika e vlerësimit). Pas njohjes fillestare, gjatë matjes së vlerës së drejtë duke përdorur një teknikë vlerësimi apo teknika që përdorin inpute të paverifikueshme, një njësi ekonomike do të sigurojë që këto teknika vlerësimi të pasqyrojnë të dhënat e verifikueshme të tregut (p.sh. çmimi për një aktiv ose detyrim të ngjashëm) në datën e matjes.
- 65 Teknikat e vlerësimit të përdorura për të matur vlerën e drejtë do të zbatohen në mënyrë të qëndrueshme. Megjithatë, një ndryshim në një teknikë vlerësimi ose në zbatimin e saj (p.sh. një ndryshim në ponderim, kur përdoren teknikat e shumëfishta të vlerësimit ose një ndryshim në një rregullim të zbatuar për një teknikë vlerësimi) është i përshtatshëm, nëse ndryshimi çon në një matje që është njëlloj ose më përfaqësuese e vlerës së drejtë sipas rrethanave. Ky mund të jetë rasti, për shembull, nëse ndodh ndonjë nga ngjarjet e mëposhtme:
- (a) zhvillimi i tregjeve të reja;
  - (b) informacioni i ri vihet në dispozicion;
  - (c) informacioni i përdorur më parë nuk është më në dispozicion;
  - (d) teknikat e vlerësimit përmirësohen; ose
  - (e) kushtet e tregut ndryshojnë.
- 66 Rishikimet që janë si rrjedhojë e një ndryshimi në teknikën e vlerësimit apo në zbatimin e saj do të trajtohen në kontabilitet si ndryshim në vlerësimin kontabël në përputhje me SNK 8. Megjithatë, dhënia e informacioneve shpjeguese në SNK 8 për një ndryshim në vlerësimin kontabël nuk është e nevojshme për rishikimet që janë rrjedhojë e një ndryshimi në një teknikë vlerësimi ose në zbatimin e saj.

Inputet për teknikat e vlerësimit

Parimet e përgjithshme

- 67 Teknikat e vlerësimit të përdorura për të matur vlerën e drejtë do të duhet të maksimizojnë përdorimin e inputeve përkatëse të verifikueshme dhe do të duhet të minimizojnë përdorimin e inputeve të paverifikueshme.
- 68 Shembuj të tregjeve në të cilat inputet mund të jenë të verifikueshme për disa aktive dhe detyrime (p.sh. instrumente financiare) përfshijnë tregjet e këmbimit, tregjet e drejtpërdrejtë, tregjet me ndërmjetësim dhe tregjet kryesore të letrave me vlerë (shih paragrafin B34).
- 69 Një njësi ekonomike do të zgjedhë inputet që janë në përputhje me karakteristikat e aktivitetit ose detyrimit, që pjesëmarrësit e tregut do të merrnin parasysh në një transaksion për aktivin ose detyrimin (shih paragrafët 11 dhe 12). Në disa raste, këto karakteristika çojnë në kryerjen e një rregullimi, i tillë si një prim ose skonto (p.sh. një prim kontrolli apo skonto interesi jo-kontrollues). Megjithatë, një matje e vlerës së drejtë nuk do të përfshijë një prim ose skonto që është në kundërshtim me njësinë e llogarisë në SNRF, që kërkon ose lejon matjen e vlerës së drejtë (shih paragrafët 13 dhe 14). Primet ose skontot që e pasqyrojnë madhësinë si një karakteristikë e zotërimit prej njësisë ekonomike mbajtëse (në veçanti, një faktor bllokues që rregullon çmimin e kuotuar të një aktivi ose detyrimi, meqë vëllimi normal ditor tregtar i tregut nuk është i mjaftueshëm për të absorbuar sasinë e zotëruar nga njësia ekonomike, siç përshkruhet në paragrafin 80) dhe jo si një karakteristikë e aktivitetit ose detyrimit (p.sh. një prim kontrolli gjatë matjes së vlerës së drejtë të një interesi kontrollues), nuk janë të lejuara në matjen e vlerës së drejtë. Në të gjitha rastet, nëse ekziston një çmim i kuotuar në një treg aktiv (p.sh. *një input i Nivelit I*) për një aktiv ose një detyrim, njësia ekonomike do ta përdorë këtë çmim pa i bërë rregullim gjatë matjes së vlerës së drejtë, përveç siç është specifikuar në paragrafin 79.

Inputet e bazuara në çmimet e kërkuara dhe të ofruara

- 70 Në qoftë se një aktiv ose detyrim, i matur me vlerën e drejtë, ka një çmim të kërkuar dhe të ofruar (p.sh. një input nga një treg ku tregtarët marrin pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë), çmimi brenda marzhit midis çmimit të kërkuar dhe të ofruar, që është më përfaqësuesi i vlerës së drejtë sipas rrethanave, do të përdoret për të matur vlerën e drejtë, pavarësisht se ku është kategorizuar inputi sipas hierarkisë të vlerës së drejtë (d.m.th. Niveli 1, 2 ose 3; shih paragrafët 72-90). Përdorimi i çmimeve të ofertës për pozicionet e aktiveve dhe çmimeve të kërkesës për pozicionet e detyrimeve është i lejueshëm, por nuk është i detyrueshëm.
- 71 Ky SNRF nuk përjashton përdorimin e çmimit mesatar të tregut ose konvencione të tjera për caktimin e çmimit që janë përdorur nga pjesëmarrësit e tregut si një mjet praktik për matjet e vlerës së drejtë brenda marzhit midis çmimit të kërkuar dhe të ofruar.

Hierarkia e vlerës së drejtë

- 72 Për të rritur qëndrueshmërinë dhe krahasueshmërinë në matjet e vlerës së drejtë dhe informacionet përkatëse shpjeguese, ky SNRF përcakton një hierarki të vlerës së drejtë që kategorizon në tri nivele (shih paragrafët 76-90) inputet e teknikave të vlerësimit, të përdorura për të matur vlerën e drejtë. Hierarkia e vlerës së drejtë i jep më tepër prioritet çmimeve të kuotuar (të parregulluara) në tregje aktive për aktivet ose detyrimet e njëjta (Niveli 1 i inputeve) dhe më pak prioritet inputeve të paverifikueshme (*Niveli 3 i inputeve*).
- 73 Në disa raste, inputet e përdorura për të matur vlerën e drejtë të një aktivi ose të një detyrimi mund të kategorizohen në nivele të ndryshme të hierarkisë së vlerës së drejtë. Në këto raste, matja me vlerën e drejtë kategorizohet, në tërësinë e saj, në të njëjtin nivel të hierarkisë së vlerës së drejtë, si niveli më i ulët i inputit, që është i rëndësishëm për tërë matjen. Për të bërë vlerësimin e rëndësishëm të një inputi të veçantë për tërë matjen kërkohej gjykim, duke marrë parasysh faktorë të veçantë për aktivin ose detyrimin. Rregullimet për të arritur në matjet e bazuara në vlerën e drejtë, të tilla si kostot e shitjes, kur bëhet matja me vlerën e drejtë minus kostot për shitje, nuk do të merren parasysh gjatë përcaktimit të nivelit të hierarkisë së vlerës së drejtë në të cilin është kategorizuar një matje me vlerën e drejtë.
- 74 Disponueshmëria e inputeve përkatëse dhe subjektiviteti relativ i tyre mund të ndikojë në zgjedhjen e teknikave të përshtatshme të vlerësimit (shih paragrafin 61). Megjithatë, hierarkia e vlerës së drejtë i jep prioritet inputeve për teknikat e vlerësimit, dhe jo teknikave të vlerësimit të përdorura për të matur vlerën e drejtë. Për shembull, një matje e vlerës së drejtë që kryhet duke përdorur një teknikë të vlerës aktuale mund të kategorizohet në Nivelin 2 ose Nivelin 3, në varësi të inputeve që janë të rëndësishme për tërë matjen dhe nivelit të hierarkisë së vlerës së drejtë, sipas të cilit janë të kategorizuar këto inpute.
- 75 Nëse një input i verifikueshëm kërkon të bëhet një rregullim duke përdorur një input të paverifikueshëm dhe se ky rregullim çon në mënyrë të konsiderueshme në një matje më të lartë ose më të ulët të vlerës së drejtë, rezultati i matjes do të kategorizohet në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë. Për shembull, nëse një pjesëmarrës tregu do të marrë parasysh efektin e një kufizimi në shitjen e një aktivi gjatë vlerësimit të çmimit për aktivin, njëسيا ekonomike do ta përshtatë çmimin e kuotuar për të pasqyruar efektin e këtij kufizimi. Në qoftë se çmimi i kuotuar është një *input i Nivelit 2* dhe rregullimi është një input i paverifikueshëm, që është i rëndësishëm për tërë matjen, matja do të kategorizohet në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë.

Inputet e Nivelit 1

- 76 Inputet e nivelit 1 janë çmimet e kuotuar (të parregulluara) në tregjet aktive, për aktive ose detyrime të njëjtë, që njëسيا ekonomike ka mundësi t'i përdorë në datën e matjes.
- 77 Një çmim i kuotuar në një treg aktiv siguron evidencën më të besueshme të vlerës së drejtë dhe do të përdoret, pa u rregulluar, për të matur vlerën e drejtë, sa herë që është i disponueshëm, përveç siç është përcaktuar në paragrafin 79.
- 78 Një input i Nivelit 1 do të jetë i përdorshëm për shumë aktive financiare dhe detyrime financiare, disa prej të cilave mund të shkëmbehen në tregjet aktive të shumëllojshme (p.sh. në shkëmbime të ndryshme). Prandaj, në Nivelin 1 i vihet theksi njëlloj si përcaktimit të:
- (a) tregut kryesor për aktivin ose detyrimin, ose, në mungesë të një tregu kryesor, tregut më të favorshëm për aktivin ose detyrimin; dhe
  - (b) nëse njëسيا ekonomike mund të hyjë në një transaksion për aktivin ose detyrimin, me çmimin në këtë treg, në datën e matjes.
- 79 Një njëسيا ekonomike nuk do të bëjë një rregullim në një input të Nivelit 1, përveç se në rrethanat e mëposhtme:

- (a) kur një njësi ekonomike zotëron një numër të madh aktivesh dhe detyrimesh të ngjashme (por jo identike) (p.sh. letra me vlerë të borxhit), që maten me vlerën e drejtë dhe është i disponueshëm një çmim i kuotuar në një treg aktiv, por që nuk është lehtësisht i përdorshëm për secilin prej këtyre aktiveve ose detyrimeve në mënyrë individuale (pra duke pasur parasysh numrin e madh të aktiveve ose detyrimeve të ngjashme, të zotëruara nga njësi ekonomike, do të ishte e vështirë të merrej informacion për caktimin e çmimit për secilin aktiv ose detyrim individual në datën e matjes). Në këtë rast, një praktikë e dobishme do të ishte që një njësi ekonomike të masë vlerën e drejtë duke përdorur një metodë alternative çmimi që nuk mbështetet ekskluzivisht mbi çmimet e kuotuar (p.sh. çmimi matricë). Megjithatë, përdorimi i një metode alternative çmimi çon në matjen e vlerës së drejtë që kategorizohet në një nivel më të ulët të hierarkisë së vlerës së drejtë.
- (b) kur një çmim i kuotuar në një treg aktiv nuk përfaqëson vlerën e drejtë në datën e matjes. Ky mund të jetë rasti, për shembull, kur ngjarje të rëndësishme (të tilla si transaksionet në një treg kryesor, tregtimet në një treg të ndërmjetësuar ose njoftimet) ndodhin pas mbylljes së një tregu, por para datës së matjes. Një njësi ekonomike do të vendosë dhe do ta zbatojë me qëndrueshmëri një politikë për identifikimin e këtyre ngjarjeve që mund të ndikojnë në matjet e vlerës së drejtë. Megjithatë, nëse çmimi i kuotuar është rregulluar në lidhje me informacionin e ri, rregullimi çon në një matje të vlerës së drejtë që kategorizohet në një nivel më të ulët të hierarkisë së vlerës së drejtë.
- (c) kur matja e vlerës së drejtë të një detyrimi ose të një instrumenti kapitali neto të njësisë ekonomike, duke përdorur çmimin e kuotuar të zërit identik që tregtohet si një aktiv në një treg aktiv dhe ky çmim duhet të rregullohet për faktorë të veçantë të zërit ose aktivitetit (shih paragrafin 39). Nëse nuk është e nevojshme të bëhet rregullim në çmimin e kuotuar të aktivitetit, rezultati është një matje e vlerës së drejtë që kategorizohet në Nivelin 1 të hierarkisë së vlerës së drejtë. Megjithatë, çdo rregullim në çmimin e kuotuar të aktivitetit çon në matjen e vlerës së drejtë që kategorizohet në një nivel më të ulët të hierarkisë së vlerës së drejtë.
- 80 Nëse një njësi ekonomike ka gjendje në një aktiv ose detyrim të vetëm (duke përfshirë një gjendje të përbërë nga një numër i madh aktivesh ose detyrimesh identike, të tilla si zotërimi i instrumenteve financiare) dhe aktivi ose detyrimi tregtohet në një treg aktiv, vlera e drejtë e aktivitetit ose detyrimit do të matet sipas Nivelit 1, si prodhim i çmimit të kuotuar për aktivin ose detyrimin individual me sasinë e zotëruar nga njësi ekonomike. Ky është rasti edhe kur vëllimi normal ditor i tregtimit në një treg nuk është i mjaftueshëm për të absorbuar sasinë e zotëruar dhe porositë e bëra për shitjen e gjendjes në një transaksion të vetëm mund të ndikojnë në çmimin e kuotuar.

Inputet e Nivelit 2

- 81 Inpute të Nivelit 2 janë inpute të tjera përveç se çmimet e kuotuar të përfshira në Nivelin 1, që janë të evidentueshëm për aktivin ose detyrimin, qoftë drejtpërdrejt ose tërthorazi.
- 82 Nëse aktivi ose detyrimi ka një afat të caktuar (kontraktual), një input i Nivelit 2 duhet të jetë i verifikueshëm kryesisht gjatë afatit të plotë të aktivitetit ose detyrimit. Inputet e Nivelit 2 përfshijnë në vijim:
- (a) çmimet e kuotuar për aktive ose detyrime të ngjashme në tregje aktive.
- (b) çmimet e kuotuar për aktive ose detyrime të njëjtë ose të ngjashëm në tregjet që nuk janë aktive.
- (c) inputet përveç çmimeve të kuotuar që janë të evidentueshëm për aktivin ose detyrimin, për shembull:
- (i) normat e interesit dhe kurbat e rendimentit, të evidentuara zakonisht në intervale të kuotuar;
- (ii) luhatjet e nënkuptuara; dhe
- (iii) marzhet e kredisë.
- (d) *inputet e vërtetuara të tregut.*
- 83 Rregullimet në inputet e Nivelit 2 do të ndryshojnë në varësi të faktorëve të veçantë të aktivitetit ose detyrimit. Këta faktorë përfshijnë në vijim:
- (a) gjendjen apo vendndodhjen e aktivitetit;
- (b) shkallën e lidhjes së inputeve me zërat që janë të krahasueshme me aktivin ose detyrimin (duke përfshirë ata faktorë të përshkruar në paragrafin 39); dhe
- (c) volumi apo niveli i aktivitetit në tregjet ku janë mbikëqyrur inputet.

- 84 Një rregullim në një input të Nivelit 2, që është i rëndësishëm për tërë matjen, mund të çojë në një matje të vlerës së drejtë, kategorizuar në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, në qoftë se rregullimi përdor inpute të rëndësishme të paverifikueshme.
- 85 Paragrafi B35 përshkruan përdorimin e inputeve të Nivelit 2 për aktive dhe detyrime të veçantë.

Inputet e Nivelit 3

- 86 Inputet e Nivelit 3 janë inpute të paverifikueshme për aktivin ose detyrimin.
- 87 Inputet e paverifikueshme do të përdoren për të matur vlerën e drejtë në atë masë që inputet e verifikueshme nuk janë të disponueshme, pra merren parasysh situatat në të cilat ka pak, nëse ka, aktivitet tregu për aktivin ose detyrimin në datën e matjes. Megjithatë, objektivi i matjes së vlerës së drejtë mbetet i njëjtë, pra një çmim daljeje në datën e matjes nga perspektiva e një pjesëmarrësi tregu, që zotëron aktivin ose ka marrë përsipër detyrimin. Prandaj, inputet e paverifikueshme do të pasqyrojnë supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdorin gjatë caktimit të çmimit të aktivit ose detyrimit, duke përfshirë edhe supozimet rreth rrezikut.
- 88 Supozimet për rrezikun përfshijnë rrezikun e vetvetishëm në një teknikë vlerësimi të veçantë, e përdorur për të matur vlerën e drejtë (e tillë si një model për caktimin e çmimit), dhe rrezikun e vetvetishëm në inputet për teknikën e vlerësimit. Një matje që nuk përfshin një rregullim për rrezikun nuk do të përfaqësojë një matje të vlerës së drejtë, në qoftë se pjesëmarrësit e tregut do të përfshinin një të tillë për caktimin e çmimit të aktivit ose detyrimit. Për shembull, mund të jetë e nevojshme që të bëhet një rregullim i rrezikut kur ka pasiguri të rëndësishme në matje (p.sh. kur ka pasur një rënie të konsiderueshme në vëllimin ose nivelin e aktivitetit në krahasim me aktivitetin normal të tregut të aktivit ose detyrimit, ose të aktiveve ose detyrimeve të ngjashme, dhe njësia ekonomike ka vendosur që çmimi i transaksionit ose çmimi i kuotuar nuk përfaqëson vlerën e drejtë, siç përshkruhet në paragrafët B37–B47).
- 89 Një njësi ekonomike do të zhvillojë inpute të verifikueshme duke përdorur informacionin më të mirë që është në dispozicion sipas rrethanave, të cilat mund të përfshijnë të dhënat e vetë njësisë ekonomike. Në zhvillimin e inputeve të paverifikueshme, një njësi ekonomike mund të fillojë me të dhënat e veta, por ajo duhet t'i rregullojë këto të dhëna, nëse informacioni i disponueshëm në mënyrë të arsyeshme tregon se pjesëmarrësit e tjerë të tregut do të përdorin të dhëna të ndryshme apo ka diçka të veçantë për njësinë ekonomike që nuk është e disponueshme për pjesëmarrësit e tjerë të tregut (p.sh. një sinergji specifike e njësisë ekonomike). Një njësi ekonomike nuk është e nevojshme të bëjë përpjekje të lodhshme për të marrë informacion në lidhje me supozimet e pjesëmarrësve të tregut. Megjithatë, një njësi ekonomike do të marrë parasysh të gjithë informacionin, që disponohet në mënyrë të arsyeshme, në lidhje me supozimet e pjesëmarrësve të tregut. Inputet e pa vëzhgueshme të zhvilluara sipas mënyrës së përshkruar më sipër, konsiderohen supozime të pjesëmarrësve të tregut dhe realizojnë objektivin e matjes së vlerës së drejtë.
- 90 Paragrafi B36 përshkruan përdorimin e inputeve të Nivelit 3 për aktive dhe detyrime të veçantë.

Dhënia e informacioneve shpjeguese

- 91 Një njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues që i ndihmon përdoruesit e pasqyrave të saj financiare të vlerësojnë njëkohësisht sa vijon:
- (a) **teknikat e vlerësimit dhe inputet e përdorura për të zhvilluar matjet, në rastin kur aktivet dhe detyrimet që janë matur me vlerën e drejtë mbi një bazë periodike ose jo periodike në pasqyrën e pozicionit financiar, pas njohjes fillestare.**
  - (b) **efektin e matjeve në fitim ose humbje apo tek të ardhurat e tjera të përgjithshme për periudhën, në rastin e matjeve periodike të vlerës së drejtë, ku përdoren inpute të rëndësishme të paverifikueshme (Niveli 3).**
- 92 Për të realizuar objektivat në paragrafin 91, një njësi ekonomike merr në konsideratë të gjitha sa më poshtë:
- (a) niveli i detajeve të nevojshme për të përmbushur kërkesat për dhënie informacionesh shpjeguese;
  - (b) nivelin e rëndësisë që duhet t'u jepet kërkesave të ndryshme;
  - (c) sa grupime apo ndarje zërash duhen bërë; dhe
  - (d) nëse përdoruesit e pasqyrave financiare kanë nevojë për informacion shtesë për të vlerësuar informacionin sasior të shpjeguar.

Nëse dhënia e informacioneve shpjeguese, e bërë në përputhje me këtë SNRF dhe SNRF-të e tjera, është e pamjaftueshme për të realizuar objektivat në paragrafin 91, njësia ekonomike jep informacione shpjeguese shtesë të nevojshme për të realizuar këto objektiva.

93

Për të realizuar objektivat në paragrafin 91, një njësi ekonomike jep informacion shpjegues, minimalisht, informacionin e mëposhtëm për secilën klasë të aktiveve dhe detyrimeve (shih paragrafin 94 për informacionin mbi përcaktimin e klasave të përshtatshme të aktiveve dhe detyrimeve), të matura me vlerën e drejtë (përfshirë matjet e bazuara në vlerën e drejtë sipas objektit të këtij SNRF), në pasqyrën e pozicionit financiar, pas njohjes fillestare:

- (a) arsyet e matjes, për matjet periodike dhe jo-periodike të vlerës së drejtë, matjen me vlerën e drejtë në fund të periudhës raportuese, dhe për matjet jo-periodike të vlerës së drejtë. Matje periodike të vlerës së drejtë të aktiveve ose detyrimeve janë ato që SNRF- të e tjera kërkojnë ose lejojnë në pasqyrën e pozicionit financiar në fund të çdo periudhe raportuese. Matjet jo-periodike të vlerës së drejtë të aktiveve ose detyrimeve janë ato që SNRF-të e tjera kërkojnë ose lejojnë në pasqyrën e pozicionit financiar në rrethana të veçanta (p.sh. kur një njësi ekonomike mat një aktiv të mbajtur për shitje me vlerën e drejtë minus kostot për shitje në përputhje me SNRF 5 *Aktivët afatgjatë të mbajtura për shitje dhe veprimtaritë e ndërprera*, meqë vlera e drejtë e aktivit minus kostot për shitje është më e ulët se vlera kontabël neto e tij).
- (b) nivelin e hierarkisë së vlerës së drejtë në të cilin janë kategorizuar matjet e vlerës së drejtë në tërësinë e tyre (Niveli 1, 2 ose 3), për matjet e vlerës së drejtë periodike dhe jo periodike).
- (c) shumat e çdo transferimi midis Nivelit 1 dhe Nivelit 2 të hierarkisë së vlerës së drejtë, arsyet për këto transferime dhe politikën e njësisë ekonomike për të përcaktuar kur kërkohet të bëhen transferimet midis niveleve (shih paragrafin 95), për aktivet dhe detyrimet të mbajtura në fund të periudhës raportuese, që janë të matura me vlerën e drejtë mbi një bazë periodike. Për transferimet në çdo nivel do të jepet informacion shpjegues dhe do të trajtohen veças nga transferimet nga çdo nivel.
- (d) një përshkrim i teknikës (teknikave) së vlerësimit dhe i inputeve të përdorura në matjen e vlerës së drejtë, për matjet periodike dhe jo periodike të vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 2 dhe Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë. Nëse ka pasur një ndryshim në teknikën e vlerësimit (p.sh. ndryshimi nga një metodë e tregut tek një metodë e të ardhurave ose përdorimi i një teknikë vlerësimi shtesë), njësi ekonomike jep informacione shpjeguese për këtë ndryshim dhe arsyen (arsyet) pse e ka bërë atë. Për matjet e vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, një njësi ekonomike duhet të japë informacion sasior rreth të inputeve të rëndësishme, të paverifikueshme, të përdorura në matjen e vlerës së drejtë. Një njësi ekonomike nuk është e nevojshme të përgatisë informacion sasior në përputhje me këtë kërkesë për dhënie informacioni shpjegues, nëse inputet sasiore të paverifikueshme nuk janë të zhvilluara nga njësi ekonomike kur matet vlera e drejtë (p.sh. kur një njësi ekonomike përdor çmimet nga transaksionet e mëparshme ose informacionin nga të tretët për caktimin e çmimit pa i bërë rregullim). Megjithatë, kur jep informacion shpjegues, një njësi ekonomike nuk mund të injorojë inputet sasiore të paverifikueshme, që janë të rëndësishme për matjen e vlerës së drejtë dhe janë të disponueshme në mënyrë të arsyeshme nga njësi ekonomike.
- (e) një rakordim mes tepricave të çeljes dhe tepricave të mbylljes, për matjet periodike të vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, duke dhënë informacion shpjegues në mënyrë të veçantë për ndryshimet gjatë periudhës, në lidhje me:
  - (i) fitimet ose humbjet neto gjithsej, të njohura në fitim ose humbje, dhe nën zërin (nën zërat) në pasqyrën e të ardhurave në të cilin këto fitime neto ose humbje neto janë të njohura.
  - (ii) fitimet ose humbjet neto gjithsej për periudhën, të njohura në të ardhura të tjera të përgjithshme, dhe nën zërin (nën zërat) në të ardhura të tjera të përgjithshme, në të cilin janë të njohura këto fitime ose humbje neto.
  - (iii) blerjet, shitjet, emetimet dhe shlyerjet (për secilin prej këtyre llojeve të ndryshimeve jepet informacion shpjegues më vete).
  - (iv) shumat e çdo transferimi në ose nga Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, arsyet e këtyre transferimeve dhe politikën e njësisë ekonomike për të përcaktuar se kur mund të bëhen transferimet midis niveleve (shih paragrafin 95). Për transferimet në Nivelin 3 do të jepen informacione shpjeguese dhe të përshkruhen veçmas prej transferimeve nga Nivelin 3.
- (f) shumën e fitimeve ose humbjeve neto gjithsej për periudhën, sipas pikës (e)(i), përfshirë në fitimin ose humbjen, që i takon ndryshimit në fitimet ose humbjet neto të përcaktuara, që lidhen me aktivet dhe detyrimet e mbajtura në fund të periudhës raportuese, dhe nën zërin (nën zërat) në fitim ose humbje, në të cilin njihen këto fitime ose humbje neto të përcaktuara, për matjet periodike të vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë.

- (g) një përshkrim të proceseve të vlerësimit, të përdorura nga njësi ekonomike (duke përfshirë, për shembull, si i vendos një njësi ekonomike politikat dhe procedurat e saj të vlerësimit dhe si i analizon ndryshimet në matjet e vlerës së drejtë nga periudha në periudhë), për matjet periodike dhe jo-periodike të vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë).
- (h) për matjet periodike të vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë:
- (i) për të gjitha këto matje, një përshkrim të ndjeshmërisë së matjes së vlerës së drejtë ndaj ndryshimeve në inputet e paverifikueshme, nëse një ndryshim në këto inpute në një madhësi tjetër mund të çojë në mënyrë të konsiderueshme në një matje më të lartë ose më të ulët të vlerës së drejtë. Nëse ka ndërlidhje midis këtyre inputeve dhe inputeve të tjera të paverifikueshme, të përdorura në matjen e vlerës së drejtë, një njësi ekonomike do të bëjë gjithashtu një përshkrim të këtyre ndërlidhjeve dhe të mënyrës se si ato mund të zmadhojnë apo zbutin efektin e ndryshimeve në të inpteve të paverifikueshme në matjen e vlerës së drejtë. Në përputhje me këtë kërkesë të dhënies së informacioneve shpjeguese, përshkrimi i ndjeshmërisë ndaj ndryshimeve në inputet e paverifikueshme, do të përfshijë, minimumi, inpute të paverifikueshme për të cilat jepet informacion shpjegues në përputhje me pikën (d).
  - (ii) për aktivet financiare dhe detyrimet financiare, nëse në sajë të një ndryshimi të një ose më shumë prej inputeve të paverifikueshme, për të pasqyruar supozimet alternative të mundshme, të arsyeshme, do të ndryshonte në mënyrë të ndjeshme vlera e drejtë, një njësi ekonomike do ta paraqesë këtë fakt dhe do të japë informacion shpjegues për efektin e këtyre ndryshimeve. Njësi ekonomike do të japë informacione shpjeguese si është llogaritur efekti i një ndryshimi për pasqyrimin e një supozimi alternativ të arsyeshëm, të mundshëm. Për këtë qëllim, shkalla e ndjeshmërisë do të gjykohej në lidhje me fitimin ose humbjen dhe aktivet gjithsej ose detyrimet gjithsej, ose, në lidhje me kapitalin neto gjithsej kur ndryshimet në vlerën e drejtë njihen në të ardhurat e tjera të përgjithshme.
- (i) për matjet periodike dhe jo-periodike të vlerës së drejtë, nëse shkalla e përdorimit më të lartë dhe më të mirë e një aktivi jo financiar ndryshon nga përdorimi i tij aktual, njësi ekonomike jep informacione shpjeguese për këtë fakt dhe pse aktivi jo financiar po përdoret sipas një mënyre që ndryshon nga shkalla e përdorimit të tij më të lartë dhe më të mirë.
- 94 Një njësi ekonomike do të përcaktojë klasat e duhura të aktiveve dhe detyrimeve bazuar në sa vijon:
- (a) natyrën, karakteristikat dhe rreziqet e aktivitetit ose detyrimit; dhe
  - (b) nivelin e hierarkisë së vlerës së drejtë sipas së cilës është kategorizuar matja e vlerës së drejtë.
- Numri i klasave mund të kërkohej të jetë më i madh për matjet e vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, sepse këto matje kanë një shkallë më të madhe pasigurie dhe subjektiviteti. Përcaktimi i klasave të përshtatshme të aktiveve dhe detyrimeve, për të cilat jepen informacione shpjeguese rreth matjeve të vlerës së drejtë, kërkon të përdoret gjykimi. Një klasë e aktiveve dhe detyrimeve shpesh do të kërkojë nënndarje më të madhe se ç ‘janë nën zërat e paraqitur në pasqyrën e pozicionit financiar. Megjithatë, njësi ekonomike do të japë informacion të mjaftueshëm për të lejuar rakordimin me nën zërat përkatës të paraqitur në pasqyrën e pozicionit financiar. Nëse një SNRF specifikon klasën për një aktiv ose një detyrim, një njësi ekonomike mund ta përdorë këtë klasë në dhënien e informacioneve shpjeguese të kërkuara në këtë SNRF, në qoftë se kjo klasë plotëson kërkesat e këtij paragrafi.
- 95 Një njësi ekonomike do të japë informacione shpjeguese dhe në vazhdimësi do të ndjekë politikën e saj për përcaktimin se kur mendohet të kenë ndodhur transferimet mes niveleve të hierarkisë së vlerës së drejtë, në përputhje me paragrafin 93 (c) dhe (e) (iv). Politika në lidhje me kohën e njohjes së transferimeve do të jetë e njëjtë si për transferimet tek nivelet, ashtu dhe për transferimet nga nivelet. Shembuj të politikave për përcaktimin e kohës të transferimeve përfshijnë në vijim:
- (a) datën e ngjarjes ose ndryshimin në rrethanat që e ka shkaktuar transferimin.
  - (b) fillimin e periudhës raportuese.
  - (c) fundin e periudhës raportuese.
- 96 Nëse një njësi ekonomike merr një vendim të politikës kontabël për të përdorur përjashtimin në paragrafin 48, ajo do të japë informacione shpjeguese për këtë fakt.
- 97 Për secilën klasë të aktiveve dhe detyrimeve, që nuk janë të matura me vlerën e drejtë në pasqyrën e pozicionit financiar, por për të cilat është dhënë informacion shpjegues për vlerën e drejtë, një njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues siç kërkohej nga paragrafi 93 (b), (d) dhe (i). Megjithatë,

njësia ekonomike nuk është e nevojshme të japë informacione shpjeguese sasiore mbi inputet e rëndësishme të paverifikueshme, të përdorura në matjet e vlerës së drejtë, të kategorizuara në Nivelin 3 të hierarkisë së vlerës së drejtë, të kërkuara nga paragrafi 93 (d). Për këto aktive dhe detyrime, njësia ekonomike nuk është e nevojshme të japë informacione shpjeguese të tjera të kërkuara nga ky SNRF.

- 98 Për një detyrim të matur me vlerën e drejtë dhe të emetuar në mënyrë të pandashme nga garancia e kredisë nga një palë e tretë, një emetues do të japë informacion shpjegues për ekzistencën e kësaj garancie kredie dhe nëse ajo është pasqyruar në matjen e vlerës së drejtë të detyrimit.
- 99 Një njësi ekonomike do të paraqesë informacione shpjeguese sasiore, të kërkuara nga ky SNRF, në një format tabelor, përveç rastit kur një tjetër format është më i përshtatshëm.

Shtojca A

Kushtet e përcaktuara

Kjo shtojcë është pjesë përbërëse e këtij SNRF.

treg aktiv	Një treg në të cilin transaksionet për aktivin ose detyrimin ndodhin me frekuencë dhe vëllim të mjaftueshëm, për të siguruar informacionin për caktimin e çmimit mbi një bazë të vazhdueshme.
metoda e kostos	Një teknikë vlerësimi që pasqyron shumën që do të kërkohej aktualisht për të zëvendësuar kapacitetet e shërbimit të një aktivi (shpesh e referuar si kostoja e zëvendësimit aktual).
çmimi i hyrjes	Çmimi i paguar për të blerë një aktiv ose i pranuar për të marrë përsipër një detyrim në një transaksion këmbimi.
çmimi i daljes	Çmimi që do të pranohej për të shitur një aktiv ose që do paguhej për të transferuar një detyrim.
fluksi i pritshëm i mjeteve monetare	Mesatarja e ponderuar me probabilitetin (d.m.th.. mesatarja e shpërndarjes) e flukseve monetare të ardhshme të mundshme.
vlera e drejtë	Çmimi që do të pranohej për të shitur një aktiv ose paguhej për të transferuar një detyrim në një transaksion të zakonshëm në mes të pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes.
përdorimi më i lartë dhe më i mirë	Përdorimi i një aktivi jo-financiar nga pjesëmarrësit e tregut, që do të maksimizonte vlerën e aktivit ose të grupit të aktiveve dhe detyrimeve (p.sh. një biznes), në të cilin aktivi do të përdorej.
metoda e të ardhurave	Teknikat e vlerësimit që konvertojnë shumën e ardhshme (p.sh. flukset e mjeteve monetare ose të ardhurave dhe shpenzimet) në një shumë të vetme aktuale (d.m.th. të skontuar). Matja me vlerën e drejtë përcaktohet mbi bazën e vlerës së sugjeruar nga pritshmëritë e tregut aktual në lidhje me këto shuma të ardhshme.
inpute	Supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin kur të caktonin çmimin e aktivit ose të detyrimit, duke përfshirë edhe supozimet rreth rrezikut, të tilla si në vijim: (a) rrezikun e vetvetishëm në një teknikë vlerësimi të veçantë, të përdorur për të matur vlerën e drejtë (të tilla si një model për caktimin e çmimit); dhe (b) rrezikun e vetvetishëm në inputet për teknikën e vlerësimit. Inputet mund të jenë të verifikueshme ose të paverifikueshme.
Inputet e Nivelit 1	Çmimet e kuotuar (të parregulluara) në tregjet aktive për aktive ose detyrime të njëjtë, që njësia ekonomike ka mundësi t'i përdorë në datën e matjes.
Inputet e Nivelit 2	Inpute të tjera, përveç çmimeve të kuotuar, të përfshira në Nivelin 1, që janë të verifikueshme për aktivin ose detyrimin, qoftë drejtpërdrejt ose tërthorazi.
Inputet e Nivelit 3	Inpute të paverifikueshme për aktivin ose detyrimin.
metoda e tregut	Një teknikë vlerësimi që përdor çmimet dhe informacione të tjera përkatëse, të gjeneruara nga transaksionet e tregut, duke përfshirë aktivet identike ose të krahasueshme (pra të ngjashme), detyrimet ose një grup aktivesh dhe detyrimesh, si në rastin e një biznesi.
inpute të vërtetuara në treg	Inpute që rrjedhin ose janë të verifikuara kryesisht nga të dhënat e vrojtueshme të tregut me anën e korrelacionit ose mjeteve të tjera.
pjesëmarrësit e tregut	Blerësit dhe shitësit në tregun kryesor (apo më të favorshëm) të aktivit ose detyrimit, që kanë të gjitha karakteristikat e mëposhtme: (a) Ata janë të pavarur nga njëri-tjetri, pra, ata nuk janë palë të lidhura, siç

	<p>përcaktohet në SNK 24, edhe pse çmimi në një transaksion me palët e lidhura mund të përdoret si një input në një matje të vlerës së drejtë, në qoftë se njësia ekonomike ka evidencë se transaksioni është kryer në kushtet e tregut.</p> <p>(b) Ata janë të mirinformuar, duke pasur një njohje të arsyeshme në lidhje me aktivin ose detyrimin dhe transaksionin me të gjithë informacionin e disponueshëm, përfshirë informacionin që mund të merret nëpërmjet përpjekjeve të kujdesshme që janë të zakonshme.</p> <p>(c) Ata janë në gjendje të hyjnë në një transaksion për aktivin ose detyrimin.</p> <p>(d) Ata janë të gatshëm të hyjnë në një transaksion për aktivin ose detyrimin, pra ata janë të motivuar, por jo të detyruar ose ndryshe të imponuar për ta bërë këtë.</p>
tregu më i favorshëm	Tregu që maksimizon shumën që do të pranohej për të shitur aktivin ose minimizon shumën që do të paguhej për të transferuar detyrimin, duke marrë parasysh kostot e transaksionit dhe shpenzimet e transportit.
risku i mos-performancës	Rreziku që një njësi ekonomike nuk do të përmbushë një detyrim. Rreziku në lidhje me mosrealizimin e performancës përfshin, por pa qenë i kufizuar, rrezikun e kredisë të vetë njësisë ekonomike.
inpute të verifikueshme	Inpute që janë zhvilluar duke përdorur të dhëna të tregut, të tilla si informacioni në dispozicion të publikut në lidhje me ngjarjet aktuale ose transaksionet, dhe që pasqyrojnë supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin gjatë caktimit të çmimit të aktivit ose detyrimit.
transaksion i zakonshëm	Një transaksion, që supozon ekspozimin në treg për një periudhë përpara datës së matjes, për të lejuar aktivitetet e marketingut që janë të zakonshme për transaksionet që përfshijnë të tilla aktive ose detyrime, por nuk është një transaksion i detyruar (p.sh. një likuidim i detyruar ose shitje në rast fatkeqësie).
treg kryesor	Tregu me vëllimin dhe nivelin më të madh të aktivitetit për aktivin ose detyrimin.
primi i rrezikut	Kompensimi i kërkuar nga pjesëmarrësit e tregut, jo të prirur ndaj rrezikut (kundërshtues), për të përballuar pasigurinë e vetvetishme në flukset monetare të një aktivi ose një detyrimi. Gjithashtu, referuar edhe si një 'rregullim i rrezikut'.
kostot e transaksionit	<p>Kostot për shitjen e aktivit ose transferimin e një detyrimi në tregun kryesor (ose më të favorshëm) për aktivin ose detyrimin, që janë të ngarkueshme drejtpërdrejt gjatë nxjerrjes jashtë përdorimit të aktivit ose gjatë transferimit të detyrimit dhe që plotësojnë njëkohësisht dy kriteret në vijim:</p> <p>(a) Ato rrjedhin drejtpërdrejt nga transaksioni dhe janë thelbësore për të.</p> <p>(b) Ato nuk do të ishin kryer nga njësia ekonomike pa marrë vendimin për shitjen e aktivit ose transferimin e detyrimit (të ngjashme me kostot për shitje, sipas përkufizimit në SNRF 5).</p>
kostot e transportit	Kostot që do të kryheshin për të transportuar një aktiv nga vendndodhja e tij aktuale në tregun kryesor (ose më të favorshëm).
njësia e llogarisë	Niveli në të cilin një aktiv ose një detyrim është totalizuar apo ndarë në një SNRF për qëllime të njohjes.
inpute të paverifikueshme	Inpute për të cilat të dhënat e tregut nuk janë të disponueshme dhe që zhvillohen duke përdorur informacionin më të mirë të disponueshëm në lidhje me supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin gjatë caktimit të çmimit të aktivit ose detyrimit.

Shtojca B

Udhëzim për zbatim

Kjo shtojcë është pjesë përbërëse e këtij SNRF. Ajo përshkruan aplikimin e paragrafëve 1-99 dhe ka të njëjtin autoritet si dhe pjesët e tjera të SNRF.

- B1 Gjykimet e përdorura në situata vlerësimi të ndryshme mund të jenë të ndryshme. Kjo shtojcë përshkruan gjykime që mund të përdoren kur një njësi ekonomike mat vlerën e drejtë në situata vlerësimi të ndryshme.

Metoda e matjes me vlerën e drejtë

- B2 Objektivi i matjes me vlerën e drejtë është që të vlerësojë çmimin me të cilin një transaksion i zakonshëm për shitjen e aktivit ose për transferimin e detyrimit, do të zhvillohej në mes pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes, sipas kushteve aktuale të tregut. Një matje me vlerën e drejtë kërkon që një njësi ekonomike të përcaktojë të gjitha në vijim:
- (a) aktivin ose detyrimin e veçantë, që është objekt i matjes (në përputhje me njësinë e tij të llogarisë).
  - (b) për një aktiv jo-financiar, kushtin paraprak të vlerësimit që është i përshtatshëm për matjen (në përputhje me përdorimin e tij më të lartë dhe më të mirë).
  - (c) tregun kryesor (ose më i favorshëm) për aktivin ose detyrimin.
  - (d) teknikën (teknikat) e vlerësimit, të përshtatshme për matjen, duke marrë parasysh disponueshmërinë e të dhënave, me anën e të cilave zhvillohen inputet që përfaqësojnë supozimet, që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin gjatë caktimit të çmimit të aktivit ose detyrimit dhe nivelin e hierarkisë së vlerës së drejtë sipas të cilës janë kategorizuar inputet.

Kushti paraprak i vlerësimit për aktivet jo-financiare(paragrafët 31–33)

- B3 Gjatë matjes me vlerën e drejtë të një aktivi jo-financiar, që përdoret në kombinim me aktive të tjera si një grup (si i instaluar apo ndryshe i konfiguruar për përdorim) ose në kombinim me aktive të tjera dhe detyrime (p.sh. një biznes), efekti i kushtit paraprak të vlerësimit varet nga rrethanat. Për shembull:
- (a) vlera e drejtë e aktivit mund të jetë e njëjtë nëse aktivi është përdorur mbi një bazë të veçantë ose në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera. Ky mund të jetë rasti kur aktivi është një biznes që pjesëmarrësit e tregut do të vazhdonin ta kryenin. Në këtë rast, transaksioni do të përfshijë vlerësimin e biznesit në tërësi. Përdorimi i aktiveve si një grup në një biznes në vijimësi do të gjeneronte sinergji, të cilat do të ishin të vlefshme për pjesëmarrësit e tregut (d.m.th. sinergjitë e pjesëmarrësve të tregut që do të ndikonin, pra, në vlerën e drejtë të aktivit qoftë mbi bazë të veçantë, qoftë në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera).
  - (b) përdorimi i një aktivi, në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe pasive të tjera, mund të përfshihet në matjen me vlerën e drejtë nëpërmjet rregullimeve në vlerën e aktivit të përdorur në një bazë të veçantë. Ky mund të jetë rasti, kur aktivi është një makineri dhe matja me vlerën e drejtë përcaktohet duke përdorur një çmim të evidentueshëm për një makineri të ngjashme (jo e instaluar apo ndryshe jo e konfiguruar për përdorim), i rregulluar për kostot e transportit dhe instalimit, në mënyrë që matja me vlerën e drejtë të pasqyrojë gjendjen aktuale dhe vendndodhjen e makinerisë (e instaluar dhe e konfiguruar për përdorim).
  - (c) përdorimi i një aktivi, në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera mund të përfshihet në matjen me vlerën e drejtë nëpërmjet supozimeve të pjesëmarrësve të tregut, të përdorura për të matur vlerën e drejtë të aktivit. Për shembull, nëse aktivi është një inventar prodhimi në proces, që është unik, dhe pjesëmarrësit e tregut do ta konvertonin inventarin në produkte të gatshme, vlera e drejtë e inventarit do të supozonte se pjesëmarrësit e tregut kanë marrë ose do të blinin ndonjë makineri të specializuar të nevojshme për të shndërruar inventarin në produkte të gatshme.
  - (d) përdorimi i një aktivi, në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera mund të përfshihet në teknikën e vlerësimit, e përdorur për të matur vlerën e drejtë të aktivit. Ky mund të jetë rasti kur përdoret metoda e të ardhurave të tepërta për disa periudha, për të matur vlerën e drejtë të një aktivi afatgjatë jo material, sepse kjo teknikë vlerësimi në mënyrë të veçantë merr

parasysh kontributin e çdo aktivi plotësues dhe detyrimeve përkatëse në grupin në të cilin do të përdorej një aktiv i tillë afatgjatë jo material.

- (e) në situata më të kufizuara, kur një njësi ekonomike përdor një aktiv brenda një grupi aktivesh, njësi ekonomike mund të masë aktivin me një shumë që përafron me vlerën e tij të drejtë kur shpërndahet vlera e drejtë e grupit të aktiveve në aktivet individuale të grupit. Ky mund të jetë rasti, kur vlerësimi përfshin pasuri të paluajtshme dhe vlera e drejtë e pasurisë së përmirësuar (d.m.th. një grup aktivi) shpërndahet në aktivet të saj përbërëse (të tilla si toka dhe përmirësimet).

Vlera e drejtë në njohjen fillestare (paragrafët 57–60)

- B4 Gjatë përcaktimit nëse vlera e drejtë në njohjen fillestare është e barabartë me çmimin e transaksionit, një njësi ekonomike do të marrë parasysh faktorë të veçantë të transaksionit dhe të aktivit ose detyrimit. Për shembull, çmimi i transaksionit nuk mund të përfaqësojë vlerën e drejtë të një aktivi ose të një detyrimi në njohjen fillestare, në qoftë se ekzistojnë ndonjë nga kushtet e mëposhtme:
- (a) Transaksioni është mes palëve të lidhura, edhe pse çmimi në një transaksion me palët e lidhura mund të përdoret si një input në një matje me vlerën e drejtë, në qoftë se njësi ekonomike ka evidencë se transaksioni është kryer në kushtet e tregut.
  - (b) Transaksioni zhvillohet nën presion ose shitësi është i detyruar të pranojë çmimin në transaksion. Për shembull, ky mund të jetë rasti kur shitësi është duke përjetuar vështirësi financiare.
  - (c) Njësia e llogarisë, e përfaqësuar nga çmimi i transaksionit, është e ndryshme nga njësia e llogarisë për aktivin ose detyrimin, të matur me vlerën e drejtë. Për shembull, ky mund të jetë rasti, kur aktivi ose detyrimi i matur me vlerën e drejtë është vetëm një nga elementet në transaksion (p.sh. në një kombinim biznesi), ndërsa transaksioni përfshin të drejtat e papërcaktuara dhe privilegjet që maten veçmas, në përputhje me një tjetër SNRF, apo çmimi i transaksionit përfshin kostot e transaksionit.
  - (d) Tregu në të cilin ndodh transaksioni është i ndryshëm nga tregu kryesor (apo tregu më i favorshëm). Për shembull, këto tregje mund të jenë të ndryshme, nëse njësia ekonomike është një tregtar që hyn në transaksione me klientët në tregun me pakicë, por tregu kryesor (ose më i favorshëm) për transaksionin e daljes është me shitësit e tjerë në tregjet e drejtpërdrejtë.

Teknikat e vlerësimit (paragrafët 61–66)

Metoda e tregut

- B5 Metoda e tregut përdor çmimet dhe informacionet e tjera përkatëse, të gjeneruara nga transaksionet e tregut, përfaqësojnë aktivet e njëjta ose të krahasueshme (pra të ngjashme), detyrimet ose një grup të aktiveve dhe detyrimeve, të tilla si një biznes.
- B6 Për shembull, teknikat e vlerësimit në përputhje me metodën e tregut shpesh përdorin shumëfishat e tregut që rrjedhin nga një tërësi të dhënash të krahasueshme. Shumëfishat mund të jenë në intervale me një shumëfish të ndryshëm për çdo të dhënë të krahasueshme. Zgjedhja e shumëfishave të duhur brenda intervalit, kërkon gjykim, duke pasur parasysh faktorët cilësorë dhe sasiorë specifikë për matjen.
- B7 Teknikat e vlerësimit në përputhje me metodën e tregut përfshijnë caktimin e çmimit matricë. Çmimi matricë është një teknikë matematikore që përdoret kryesisht për vlerën e disa llojeve të instrumenteve financiare, të tilla si letrat me vlerë të borxhit, pa u mbështetur ekskluzivisht në çmimet e kuotuar për letra me vlerë specifike, po duke u mbështetur në marrëdhëniet e letrave me vlerë me letra bazë të tjera me vlerë të kuotuar.

Metoda e kostos

- B8 Metoda e kostos pasqyron shumën që do të kërkohej aktualisht për të zëvendësuar kapacitetet e shërbimit të një aktivi (shpesh e referuar si kostoja e zëvendësimit aktual).
- B9 Nga perspektiva e një shitësi pjesëmarrës në treg, çmimi që do të pranohej për aktivin, është i bazuar në koston për një blerës pjesëmarrës në treg për të blerë ose ndërtuar një aktiv zëvendësues i shërbimeve të krahasueshme, të rregulluara për vjetërsimin. Kjo ndodh sepse një blerës pjesëmarrës në treg nuk do të paguante më shumë për një aktiv se sa shuma me të cilën ai do të mund të zëvendësonte kapacitetet e shërbimit të këtij aktivi. Vjetërsimi përfshin përkeqësimin fizik, vjetërsimin funksional (teknologjik) dhe

vjetërsimin ekonomik (të jashtëm) dhe është më i gjerë se amortizimi për qëllime të raportimit financiar (një shpërndarje e kostos historike) apo qëllime tatimore (duke përdorur jetët e specifikuar të shërbimit). Në shumë raste, metoda e zëvendësimit të koston aktual përdoret për të matur vlerën e drejtë të aktiveve afatgjata materiale, që përdoren në kombinim me aktive të tjera ose me aktive dhe detyrime të tjera.

Metoda e të ardhurave

- B10 Metoda e të ardhurave konverton shumat e ardhshme (p.sh. flukset e mjeteve monetare ose të ardhurat dhe shpenzimet) në një shumë të vetme aktuale (d.m.th. të skontuar). Kur përdoret metoda e të ardhurave, matja me vlerën e drejtë pasqyron pritshmëritë aktuale të tregut në lidhje me këto shumat e ardhshme.
- B11 Këto teknika të vlerësimit përfshijnë, për shembull, sa më poshtë:
- (a) teknikat e vlerës aktuale (shih paragrafët B12–B30);
  - (b) modelet e vlerësimit të opsioneve, të tilla si formula Black-Scholes-Merton ose një model binomi (d.m.th. një model rrjeti), që ndërthurin teknikat e vlerës aktuale dhe pasqyrojnë edhe vlerën në kohë dhe vlerën e perceptuar të një opsioni; dhe
  - (c) metoda e të ardhurave të tepërta në disa periudha, e cila përdoret për të matur vlerën e drejtë të disa aktiveve jo materiale.

Teknikat e vlerës aktuale

- B12 Paragrafët B13-B30 përshkruajnë përdorimin e teknikave të vlerës aktuale për të matur me vlerën e drejtë. Këto paragrafë përqendrohen në një teknikë të rregullimit të normës së skontimit dhe në një teknikë të *fluksit të pritshëm të mjeteve monetare* (vlera aktuale e pritshme). Këto paragrafë as përshkruajnë përdorimin e një teknike të vetme të veçantë të vlerës aktuale, as kufizojnë përdorimin e teknikave të vlerës aktuale për të matur vlerën e drejtë në teknikat e diskutuara. Teknika e vlerës aktuale, e përdorur për të matur vlerën e drejtë, do të varet nga faktet dhe rrethanat e veçanta në lidhje me aktivin ose detyrimin e matur (p.sh. nëse çmimet për aktivet ose detyrimet e krahasueshme mund të evidentohen në treg) dhe disponueshmëria e të dhënave të mjaftueshme.

Përbërësit e një matjeje të vlerës aktuale

- B13 Vlera aktuale (p.sh. një zbatim i metodës së të ardhurave) është një mjet i përdorur për të lidhur shumat e ardhshme (p.sh. flukset apo vlerat monetare) me një shumë aktuale duke përdorur një normë skontimi. Një matje me vlerën e drejtë të një aktivi ose një detyrimi, duke përdorur një teknikë të vlerës aktuale, përmbledh të gjitha elementet e mëposhtëm, nga perspektiva e pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes:
- (a) një vlerësim të flukseve monetare të ardhshme për aktivin ose detyrimin që matet.
  - (b) pritshmëritë rreth ndryshimeve të mundshme në shumën dhe afatin e flukseve monetare që përfaqësojnë pasigurinë e vetvetishme në flukset monetare.
  - (c) vlerën në kohë të parasë, e përfaqësuar nga norma pa rrezik në aktivet monetare, që kanë datat e maturimit apo kohëzgjatjet që përputhen me periudhën e mbuluar nga flukset e mjeteve monetare dhe nuk paraqesin as pasigurinë në afat, as rrezikun për mospagim të mbajtësit (d.m.th. një normë interesi pa rrezik).
  - (d) çmimin për përballimin e pasigurisë së vetvetishme në flukset e mjeteve monetare (d.m.th. një *prim rreziku*).
  - (e) faktorë të tjerë që pjesëmarrësit e tregut do të kishin parasysh sipas rrethanave.
  - (f) për një detyrim, rrezikun për mosrealizimin e performancës në lidhje me këtë detyrim, duke përfshirë rrezikun e kredisë të vetë nëjesisë ekonomike (d.m.th. i të detyruarit).

Parimet e përgjithshme

- B14 Teknikat e vlerës aktuale ndryshojnë nga mënyra se si ato i përmbledhin elementët në paragrafin B13. Megjithatë, të gjitha parimet e përgjithshme të mëposhtme udhëheqin zbatimin e çdo teknike të vlerës aktuale, e përdorur për të matur vlerën e drejtë:
- (a) Flukset e mjeteve monetare dhe normat e skontimit do të pasqyrojnë supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdornin gjatë caktimit të çmimit të aktivit ose detyrimin.
  - (b) Flukset e mjeteve monetare dhe normat e skontimit do të marrin parasysh vetëm faktorët që i takojnë aktivit ose detyrimin që matet.

- (c) Për të shmangur numërimin e dyfishtë ose mosdhënien efekteve të faktorëve të rrezikut, normat e skontimit do të pasqyronin supozimet që janë në përputhje me ato të qenësishme në flukset monetare. Për shembull, një normë skontimi që pasqyron pasiguri në pritshmëritë për mos pagesat në të ardhmen është e përshtatshme, kur përdoren flukset monetare kontraktuale të një kredie (d.m.th. një teknikë e rregullimit të normës së skontimit). E njëjta normë nuk do të përdoret nëse përdoren flukset monetare (p.sh. një teknikë e vlerës aktuale të pritshme) të pritshme (d.m.th. probabiliteti i ponderuar), sepse flukset monetare të pritshme tashmë pasqyrojnë supozimet rreth pasigurisë në mos pagesat e ardhshme; në vend të kësaj, do të përdorej një normë skontimi që është proporcionale me rrezikun e vetvetishëm në flukset monetare të pritshme.
- (d) Supozimet rreth flukseve të mjeteve monetare dhe normave të skontimit do të kenë një qëndrueshmëri të brendshme. Për shembull, flukset e mjeteve monetare nominale, të cilat përfshijnë efektin e inflacionit, do të skontohej me një normë që përfshin efektin e inflacionit. Norma e interesit nominal pa rrezik përfshin efektin e inflacionit. Flukset monetare reale, të cilat përjashtojnë efektin e inflacionit, do të skontoheshin me një normë që përjashton efektin e inflacionit. Në mënyrë të ngjashme, flukset monetare pas tatimit do të skontoheshin duke përdorur një normë skontimi pas tatimit. Flukset monetare para tatimit do të skontoheshin me një normë në përputhje me këto flukse monetare.
- (e) Normat e skontimit do të jenë në përputhje me faktorët ekonomikë bazë të monedhës në të cilën janë shprehur flukset e mjeteve monetare.

Rreziku dhe pasiguria

- B15 Një matje me vlerën e drejtë, duke përdorur teknika të vlerës aktuale, bëhet në kushte të pasigurisë, sepse flukset e mjeteve monetare të përdorura janë vlerësime sesa shuma të njohura. Në shumë raste edhe shuma, edhe afati i flukseve të mjeteve monetare janë të pasigurt. Madje edhe shumat fikse të kontraktuara, siç janë pagesat për një kredi, janë të pasigurt nëse ekziston rreziku i mospagimit.
- B16 Pjesëmarrësit e tregut në përgjithësi të kërkojnë kompensim (p.sh. një prim rreziku) për përballimin e pasigurisë së vetvetishme në flukset monetare të një aktivi ose një detyrimi. Një matje e vlerës së drejtë duhet të përfshijë një prim rreziku, që pasqyron shumën që pjesëmarrësit e tregut do të kërkonin si kompensim për pasigurinë e vetvetishme në flukset e mjeteve monetare. Përndryshe, matja nuk do të përfaqësonte me besnikëri vlerën e drejtë. Në disa raste, përcaktimi i primit të përshtatshëm të rrezikut mund të jetë e vështirë. Megjithatë, vetëm shkalla e vështirësisë nuk është një arsye e mjaftueshme për të përjashtuar një prim rreziku.
- B17 Teknika e vlerës aktuale ndryshojnë në mënyrën se si ato rregullojnë në lidhje me rrezikun dhe në llojin e flukseve monetare që ato përdorin. Për shembull:
- (a) Teknika e rregullimit të normës së skontimit (shih paragrafët B18-B22) përdor një normë skontimi të rregulluar në lidhje me rrezikun dhe flukse monetare kontraktuale, të premtuara ose me shumë gjasa në para.
- (b) Metoda 1 e teknikës së vlerës aktuale të pritshme (shih paragrafin B25) përdor flukset monetare të pritshme të rregulluara në lidhje me rrezikun dhe një normë pa rrezik.
- (c) Metoda 2 e teknikës së vlerës aktuale të pritshme (shih paragrafin B26) përdor flukset monetare të pritshme që nuk janë të rregulluara në lidhje me rrezikun dhe një normë skontimi të rregulluar për të përfshirë primin e rrezikut, që pjesëmarrësit e tregut kërkojnë. Kjo normë është e ndryshme nga norma e përdorur në teknikën e rregullimit të normës së skontimit.

Teknika e rregullimit të normës së skontimit

- B18 Teknika e rregullimit të normës së skontimit përdor një tërësi të vetme të flukseve të mjeteve monetare nga intervali i shumave të mundshme të vlerësuar, qoftë flukset kontraktuale apo të premtuara (siç është rasti për një obligacion) ose me shumë gjasa në para. Në të gjitha rastet, këto flukse monetare janë të kushtëzuara nga ndodhja e ngjarjeve të specifikuar (p.sh. flukset monetare kontraktuale ose të premtuara për një obligacion janë të kushtëzuara në rast të ndonjë vonese nga debitori). Norma e skontimit, e përdorur në teknikën e rregullimit të normës së skontimit, rrjedh nga normat e vrojtueshme të kthimit për aktivet ose detyrimet e krahasueshme që tregtohen në treg. Prandaj, flukset kontraktuale, të premtuara ose me shumë gjasa në para skontohej me një normë tregu të vrojtuar apo të vlerësuar për të tilla flukse monetare të kushtëzuara (p.sh. një normë tregu e kthimit).
- B19 Teknika e rregullimit të normës së skontimit kërkon një analizë të të dhënave të tregut për aktivet ose detyrimet e krahasueshme. Krahasueshmëria realizohet duke marrë parasysh natyrën e flukseve monetare

(p.sh. nëse flukset e mjeteve monetare janë kontraktuale apo jo-kontraktuale dhe kanë mundësi për t'iu përgjigjur në mënyrë të ngjashme ndryshimeve në kushtet ekonomike), si dhe faktorë të tjerë (p.sh. rëndësia e kredisë, kolaterali, kohëzgjatja, marrëveshjet kufizuese dhe likuiditeti). Në të kundërt, në qoftë se një aktiv ose detyrim i vetëm, i krahasueshëm, nuk pasqyron në mënyrë të drejtë rrezikun e vetvetishëm në flukset monetare të aktivit ose detyrimit që matet, mund të jetë e mundur që të nxirret një normë skontimi duke përdorur të dhëna për disa aktive ose detyrime të krahasueshme në lidhje me kurbën e rendimentit pa rrezikun (d.m.th. duke përdorur një metodë 'akumuluese').

- B20 Për të ilustruar një metodë akumuluese, supozojmë se aktivi A është një e drejtë kontraktuale për të marrë 800 NJM¹ në një vit (d.m.th. nuk ka pasiguri në lidhje me afatin). Ka një treg të krijuar për aktivet e krahasueshme, dhe janë të disponueshme informacione rreth këtyre aktiveve, duke përfshirë informacionin e çmimeve. Nga këto aktive të krahasueshme:
- (a) Aktivi B është një e drejtë kontraktuale për të marrë 1, 200 NJM në një vit dhe ka një çmim tregu 1,083 NJM. Kështu, norma vjetore e nënkuptuar e kthimit (p.sh. një normë tregu një-vjeçare e kthimit) është 10.8 për qind $[(1,200 \text{ NJM} / 1,083 \text{ NJM}) - 1]$.
  - (b) Aktivi C është një e drejtë kontraktuale për të marrë 700 NJM në një vit dhe ka një çmim tregu 566 NJM. Kështu, norma vjetore e nënkuptuar e kthimit (p.sh. një normë tregu një-vjeçare e kthimit) është 11.2 për qind $[(700 \text{ NJM} / 566 \text{ NJM})^{0.5} - 1]$.
  - (c) Të tre aktivet janë të krahasueshme në lidhje me rrezikun (p.sh. shpërndarja e mundshme e shlyerjeve dhe kredisë).
- B21 Në bazë të afatit të pagesave kontraktuale që bëhen për aktivin A në lidhje me afatin për aktivin B dhe aktivin C (d.m.th. një vit për aktivin B kundrejt dy vjet për aktivin C), aktivi B mendohet të jetë më shumë i krahasueshëm me aktivin A. Duke përdorur pagesën kontraktuale që bëhet për të marrë aktivin A (800 NJM) dhe një normë tregu që trashëgohet nga aktivi B (10.8 për qind), vlera e drejtë e aktivit A është 722 NJM $(800 \text{ NJM} / 1.108)$. Në të kundërt, në mungesë të informacionit të disponueshëm të tregut për aktivin B, norma e tregut për një vit mund të nxirret nga aktivi C duke përdorur metodën akumuluese. Në këtë rast, norma dy-vjeçare e tregut për aktivin C (11.2 për qind) do të rregullohet në një normë tregu për një vit duke përdorur strukturën e afatit të kurbës pa rrezik të rendimentit. Mund të jetë e nevojshme për informacione dhe analizë shtesë për të përcaktuar nëse primet e rrezikut për aktivet janë të njëjta për një vit dhe dy vjet. Nëse është përcaktuar se primet e rrezikut për aktivet për një vit dhe dy vjet nuk janë të njëjta, norma e tregut dy-vjeçare e kthimit do të rregullohet më pas për këtë efekt.
- B22 Kur teknika e rregullimit të normës së skontimit zbatohet për arkëtimet ose pagesat fikse, rregullimi për rrezikun e vetvetishëm në flukset monetare të aktivit ose detyrimit që matet përfshihet në normën e skontimit. Në disa aplikime të teknikës së rregullimit të normës së skontimit të flukseve të mjeteve monetare, që nuk janë arkëtime ose pagesa fikse, mund të jetë e nevojshme të bëhet një rregullim në flukset e mjeteve monetare për të arritur krahasueshmërinë me aktivin ose detyrimin e mbikëqyrur nga i cili përftohet norma e skontimit.

Teknika e vlerës aktuale të pritshme

- B23 Teknika e vlerës aktuale të pritshme përdor si pikënisje një grup fluksesh të mjeteve monetare, që përfaqëson mesataren e ponderuar me probabilitetin e të gjitha flukseve monetare të ardhshme të mundshme (d.m.th. flukset monetare të pritshme). Vlerësimi që përftohet është identik me vlerën e pritshme, e cila, në terma statistikorë, është mesatarja e ponderuar e vlerave të mundshme të një variabli diskret të rastit me probabilitetet përkatëse në përqindje. Meqë të gjitha flukset monetare të mundshme janë të ponderuara me probabilitetin, fluksi monetar i pritshëm që përftohet nuk është i kushtëzuar me ndodhjen e ndonjë ngjarje të specifikuar (ndryshe nga flukset monetare të përdorura në teknikën e rregullimit të normës së skontimit).
- B24 Në marrjen e një vendimi për investim, pjesëmarrësit e tregut që janë kundërshtues të rrezikut do të merrnin parasysh rrezikun që flukset monetare aktuale mund të ndryshojnë nga flukset monetare të pritshme. Teoria e portofolit bën dallimin midis dy llojeve të rrezikut:
- (a) rreziku josistematik (diversifikativ), që është rrezik specifik për një aktiv apo detyrim të veçantë.
  - (b) rreziku sistematik (jo-diversifikativ), që është rrezik i përbashkët, i ndarë prej një aktivi ose një detyrimi me zëra të tjerë në një portofol të diversifikuar.

Sipas teorisë së portofolit, në një treg në ekuilibër, pjesëmarrësit e tregut do të kompensohen vetëm për përballimin e rrezikut sistematik të vetvetishëm në flukset monetare. (Në tregjet që janë joefikase ose jo në ekuilibër, mund të disponohen forma të tjera kthimi apo kompensimi.)

¹ Në këtë SNRF shumatat monetare janë të shprehura në "njësi monetare (NJM)"

- B25 Metoda 1 e teknikës së vlerës aktuale të pritshme rregullon flukset monetare të pritshme të aktivitetit për rrezikun sistematik (d.m.th. të tregut) duke zbritur një prim rreziku në para (d.m.th. flukse monetare të pritshme të rregulluara në lidhje me rrezikun). Këto flukse monetare të pritshme, të rregulluara në lidhje me rrezikun, përfaqësojnë një fluks monetar me siguri ekuivalente, e cila është skontuar me një normë interesi pa-rrezik. Një fluks monetar me siguri ekuivalente i referohet një fluksi monetar të pritshëm (siç është përkufizuar), i rregulluar për rrezikun në mënyrë që një pjesëmarrës tregu është indiferent në tregtimin e një fluksi monetar të caktuar për një fluks monetar të pritshëm. Për shembull, nëse një pjesëmarrës tregu ishte i gatshëm për të tregtuar një fluks monetar të pritshëm prej 1,200 NJM për një fluks monetar të caktuar prej 1,000 NJM, 1,000 NJM është ekuivalente me sigurinë e 1,200NJM (d.m.th. 200 NJM do të përfaqësojë primin e rrezikut në para). Në këtë rast pjesëmarrësi i tregut do të ishte indiferent për sa i përket aktivitetit që zotëron.
- B26 Në të kundërt, Metoda 2 e teknikave të vlerës aktuale të pritshme rregullon për rrezikun sistematik (d.m.th. të tregut) duke zbatuar një prim rreziku me normë interesi pa-rrezik. Prandaj, flukset monetare të pritshme skontohej me një normë që korrespondon me një normë të pritshme që lidhet me flukset monetare të ponderuara me probabilitetin (d.m.th. një normë e pritjes së pritshme). Modelet e përdorura për çmimet e aktiveve që mbartin rrezik, të tilla si modeli i vendosjes së çmimit të aktiveve kapitale, mund të përdoren për të vlerësuar normën e pritjes së pritshme. Meqë norma e skontimit e përdorur në teknikën e rregullimit të normës së skontimit është norma e kthimit në lidhje me flukset monetare të kushtëzuara, ka të ngjarë të jetë më e lartë se norma e skontimit e përdorur në Metodën 2 të teknikës së vlerës aktuale të pritshme, e cila është një normë e pritjes së pritshme në lidhje me flukset monetare të pritshme ose të ponderuara me probabilitetin.
- B27 Për të ilustruar Metodën 1 dhe 2, supozojmë se një aktiv ka flukse monetare të pritshme prej 780NJM në një vit, të përcaktuara në bazë të flukseve të mjeteve monetare të mundshme dhe probabiliteteve të treguara më poshtë. Norma e interesit pa rrezik e zbatueshme për flukset e mjeteve monetare me një periudhë një-vjeçare është 5 për qind, dhe primi i rrezikut sistematik për një aktiv me profil të njëjtë rreziku është 3 për qind.

Flukset monetare të mundshme	Probabiliteti	Flukset monetare të ponderuara me probabilitetin
500 NJM	15%	75 NJM
800 NJM	60%	480 NJM
900 NJM	25%	225 NJM
Flukse monetare të pritshme		780 NJM

- B28 Në këtë ilustrim të thjeshtë, flukset monetare të pritshme(780NJM) përfaqësojnë mesataren e ponderuar me probabilitetin e tre rezultateve të mundshme. Në situata më realiste, mund të ketë shumë rezultate të mundshme. Megjithatë, për të zbatuar teknikën e vlerës aktuale të pritshme, nuk është gjithmonë e nevojshme të merren në konsideratë të gjitha shpërndarjet e mundshme të flukseve monetare duke përdorur modelet dhe teknikat komplekse. Përkundrazi, mund të jetë e mundur të zhvillohet një numër i kufizuar skenarësh diskretë dhe probabilitetesh që përmbledhin matricën e flukseve monetare të mundshme. Për shembull, një njësi ekonomike mund të përdorë flukset monetare, të realizuara për disa periudha përkatëse të kaluara, të rregulluara për ndryshimet në rrethanat që ndodhin më pas (p.sh. ndryshimet në faktorët e jashtëm, duke përfshirë edhe kushtet ekonomike, ose të tregut, prirjet e industrisë dhe konkurrencën, si dhe ndryshimet në faktorët e brendshëm që ndikojnë në njësinë ekonomike në mënyrë më specifike), duke marrë parasysh supozimet e pjesëmarrësve të tregut.
- B29 Në teori, vlera aktuale (d.m.th.. vlera e drejtë) e flukseve të mjeteve monetare të aktivitetit është e njëjtë nëse përcaktohet duke përdorur Metodën 1 ose Metodën 2, si më poshtë:
- (a) Duke përdorur Metodën 1, flukset monetare të pritshme përshtaten për rrezikun sistematik (d.m.th. të tregut). Në mungesë të të dhënave të drejtpërdrejta të tregut që tregojnë shumën e rregullimit të rrezikut, ky rregullim mund të përftohet nga një model i vendosjes së çmimit për aktivet, duke përdorur konceptin e sigurisë ekuivalente. Për shembull, rregullimi i rrezikut (d.m.th. prim i rrezikut në para për 22NJM) mund të përcaktohet duke përdorur primin e rrezikut sistematik prej 3 për qind ($780\text{NJM} - [780\text{NJM} \times (1.05/1.08)]$), që rezultojnë në flukse monetare të pritshme të rregulluara me rrezikun e 758NJM ($780\text{NJM} - 22\text{NJM}$). 758NJM është ekuivalente me sigurinë e 780NJM dhe është skontuar me normën e interesit pa rrezik (5 për qind). Vlera aktuale (d.m.th.. vlera e drejtë) e aktivitetit është 722NJM ($758\text{NJM}/1.05$).

- (b) Duke përdorur Metodën 2, flukset monetare të pritshme nuk rregullohen për rrezikun sistematik (d.m.th. të tregut). Përkundrazi, rregullimi për këtë rrezik është i përfshirë në normën e skontimit. Kështu, flukset monetare të pritshme skontohen me një normë kthimi të pritshme për 8 për qind (d.m.th. me normë interesi pa rrezik për 5 për qind plus primin e rrezikut sistematik për 3 për qind). Vlera aktuale (d.m.th.. vlera e drejtë) e aktivit është 722NJM (780NJM/1.08).era aktuale (d.m.th.. vlera e drejtë) e aktivit është 722NJM (758NJM/1.08).
- B30 Kur përdoret një teknikë e vlerës aktuale të pritshme për të matur vlerën e drejtë, mund të përdoret ose Metoda 1, ose Metoda 2. Zgjedhja e Metodës 1 ose Metodës 2 do të varet nga faktet dhe rrethanat konkrete të aktivit ose të detyrimit që matet, shkalla në të cilën të dhënat e mjaftueshme janë të disponueshme dhe janë përdorur gjykimet.

Zbatimi i teknikave të vlerës aktuale për detyrimet dhe instrumentet e kapitalit neto të një njësie ekonomike, që nuk zotërohen nga palët e tjera si aktive (paragrafët 40 dhe 41)

- B31 Kur përdoret një teknikë e vlerës aktuale për të matur vlerën e drejtë të një detyrimi, që nuk mbahet nga një palë tjetër si një aktiv (p.sh. një detyrim që rrjedh nga nxjerrja jashtë përdorimit), një njësi ekonomike, ndër të tjera, do të vlerësojë flukset monetare dalëse të ardhshme që pjesëmarrësit e tregut do të prisnin për të realizuar plotësimin e detyrimit. Këto flukse monetare dalëse të ardhshme do të përfshijnë pritshmëritë e pjesëmarrësve të tregut në lidhje me kostot e realizimit të detyrimit dhe kompensimin që një pjesëmarrës tregu do të kërkonte për të marrë përsipër detyrimin. Ky kompensim përfshin kthimin që një pjesëmarrës tregu do të kërkonte për:
- (a) ndërmarrjen e aktivitetit (d.m.th.. vlera e realizimit të detyrimit; p.sh. duke përdorur burimet që mund të përdorëshin për aktivitete të tjera); dhe
- (b) marrjen përsipër të rrezikut që lidhet me detyrimin (p.sh. një prim rreziku që pasqyron rrezikun që flukset monetare dalëse aktuale mund të ndryshojnë nga flukset monetare dalëse të pritshme; shih paragrafin B33).
- B32 Për shembull, një detyrim jo-financiar nuk përmban një normë kthimi kontraktuale dhe nuk ka asnjë rendiment tregu të mbikëqyrur për këtë detyrim. Në disa raste përbërësit e kthimit, që pjesëmarrësit e tregut do të kërkonin, do të ishin të pandashëm nga njëri-tjetri (p.sh. kur përdoret çmimi i një palë të tretë kontraktore, do të ngarkohej mbi një bazë tarife fikse). Në raste të tjera, një njësi ekonomike duhet të vlerësojë këta përbërës në mënyrë të veçantë (p.sh. kur përdoret çmimi i një pale të tretë kontraktore, do të ngarkohej mbi një bazë kosto plus, sepse kontraktuesi në këtë rast nuk do të mbajë rrezikun e ndryshimeve të ardhshme në kostot).
- B33 Një njësi ekonomike mund të përfshijë një prim rreziku në matjen me vlerën e drejtë të një detyrimi ose të një instrumenti të kapitalit neto të njësisë ekonomike, që nuk zotërohet nga një palë tjetër si një aktiv, në një nga mënyrat e mëposhtme:
- (a) duke rregulluar flukset monetare (d.m.th.. si një rritje në madhësinë e flukseve monetare dalëse); ose
- (b) duke rregulluar normën e përdorur për skontimin e flukseve monetare të ardhshme në vlerat e tyre aktuale (d.m.th.. si një ulje në normën e skontimit).
- Një njësi ekonomike do të sigurojë që një gjë e tillë nuk lejon të bëhen rregullime të dyfishta apo të ketë mungesë rregullimesh për rrezikun. Për shembull, nëse flukset monetare të vlerësuara janë rritur për të përfshirë kompensimin e marrjes përsipër të rrezikut të lidhur me detyrimin, norma e skontimit nuk do të rregullohej për të pasqyruar këtë rrezik.

Inputet për teknikat e vlerësimit (paragrafët 67–71)

- B34 Shembuj të tregjeve në të cilat inputet mund të jenë të verifikueshme për disa aktive dhe detyrime (p.sh. instrumente financiare) përfshijnë sa më poshtë:
- (a) *Tregjet e këmbimit.* Në një treg këmbimi, çmimet e mbylljes janë njëkohësisht të disponueshme dhe në përgjithësi përfaqësuese të vlerës së drejtë. Një shembull i një tregu të tillë është Bursa në Londër.
- (b) *Tregjet e drejtpërdrejta.* Në një treg të drejtpërdrejtë, tregtarët janë të gatshëm për të tregtuar (qoftë për të blerë ose shitur për llogari të tyre), duke siguruar likuiditet nëpërmjet përdorimit të kapitalit të tyre për të zotëruar një inventar zërash për të cilat ata bëjnë tregti. Në mënyrë tipike

çmimet e ofertës dhe të kërkesës (që përfaqësojnë përkatësisht, çmimin me të cilin tregtari është i gatshëm për të blerë dhe çmimin me të cilin tregtari është i gatshëm për të shitur), janë më të disponueshëm se çmimet e mbylljes së tregut. Në tregjet jashtë bursave (për të cilat çmimet raportohen publikisht) janë tregje të drejtpërdrejta. Tregjet e drejtpërdrejta ekzistojnë, gjithashtu, për disa aktive dhe detyrime të tjera, duke përfshirë disa instrumente financiare, mallra dhe aktive fizike (p.sh. pajisje e përdorur).

- (c) *Tregjet me ndërmjetësim.* Në një treg të ndërmjetësuar, agjentët përpiqen të lidhin blerësit me shitësit, por nuk janë të gatshëm për të tregtuar për llogari të tyre. Me fjalë të tjera, agjentët nuk e përdorin kapitalin e tyre për të zotëruar një inventar elementesh për të cilat ata bëjnë tregti. Agjenti i shitjes di çmimet e ofruara dhe të kërkuara nga palët përkatëse, por secila palë zakonisht nuk është në dijeni të kërkesave të palës tjetër për çmimin. Ndonjëherë janë në dispozicion çmimet e transaksioneve të kryera. Tregjet e ndërmjetësuar përfshijnë rrjetet elektronike të komunikimit, në të cilat bëhet përputhja e urdhrave të blerjes dhe të shitjes, dhe tregjet komerciale dhe të banesave.
- (d) *Tregjet kryesore për letrat me vlerë.* Në një treg kryesor, transaksionet si të fillimit dhe të rishitjes negociohen në mënyrë të pavarur, pa ndërmjetës. Në lidhje me këto transaksione mund të disponohet pak informacion për publikun.

Hierarkia e vlerës së drejtë (paragrafët 72–90)

Inpute të Nivelit 2 (paragrafët 81-85)

B35 Shembuj të inputeve të Nivelit 2 për aktivet dhe detyrimet e veçanta përfshijnë sa më poshtë:

- (a) *Kontrata shkëmbimi me norma interesi variabël për t'u paguar dhe me norma interesi fikse për t'u arkëtuar, bazuar në normën e ofruar ndër bankare të Londrës (LIBOR) të normës mesatare.* Një input i Nivelit 2 do të ishte norma LIBOR e kontratës së shkëmbimit, në qoftë se norma mbikëqyret në intervale zakonisht të kuotuar për pothuajse afatin e plotë të kontratës.
- (b) *Kontrata shkëmbimi me norma interesi variabël për t'u paguar dhe me norma interesi fikse për t'u arkëtuar, bazuar në një kurbë të rendimentit të shprehur në një monedhë të huaj.* Një input i Nivelit 2 do të ishte norma e kontratës së shkëmbimit, bazuar në një kurbë të rendimentit, shprehur në një monedhë të huaj, që mbikëqyret në intervale zakonisht të kuotuar, për pothuajse afatin e plotë të kontratës. Ky do të ishte rasti kur afati i kontratës është 10 vjet dhe kjo normë mbikëqyret në intervale të kuotuar zakonisht për 9 vjet, me kusht që çdo ekstrapolim i arsyeshëm i kurbës së rendimentit për vitin 10 nuk do të ishte i rëndësishëm për matjen me vlerën e drejtë të kontratës në tërësinë e saj.
- (c) *Kontrata shkëmbimi me norma interesi variabël për t'u paguar dhe me norma interesi fikse për t'u arkëtuar, bazuar në normën kryesore të një banke të veçantë.* Një input i Nivelit 2 do të ishte norma kryesore e bankës, që është si rezultat i ekstrapolimit kur vlerat e ekstrapoluara janë vërtetuar nga të dhënat e verifikueshme të tregut, për shembull, nëpërmjet korrelacionit me një normë interesi që mbikëqyret për pothuajse afatin e plotë të kontratës.
- (d) *Opsione tre-vjeçare për aksionet e tregtueshme në bursë.* Një input i Nivelit 2 do të ishte luhatshmëria e nënkuptuar për aksionet që përftohet përmes ekstrapolimit të vitit 3, nëse ekzistojnë të dy kushtet e mëposhtme:
- (i) Çmimet për opsionet një-vjeçare dhe dy-vjeçare të aksioneve që janë të verifikueshme.
  - (ii) Luhatshmëria e nënkuptuar, e ekstrapoluar e një opsioni tre-vjeçar, është vërtetuar nga të dhënat e verifikueshme të tregut për pothuajse afatin e plotë të opsionit.

Në këtë rast, luhatshmëria e nënkuptuar mund të ishte rezultat i ekstrapolimit të luhatshmërisë së nënkuptuar të opsioneve njëvjeçare dhe dyvjeçare për aksionet, e vërtetuar nëpërmjet luhatshmërisë së nënkuptuar për opsionet trevjeçare në aksione të njëjësive ekonomike të krahasueshme, me kusht që të jetë përcaktuar korrelacioni me luhatshmëritë e nënkuptuara njëvjeçare dhe dyvjeçare.

- (e) *Marrëveshja e licencimit.* Për një marrëveshje licencimi që është përfituar në një kombinim biznesi dhe është negociuar kohët e fundit me një palë të palidhur me njësinë ekonomike të blerë (pala në marrëveshjen e licencimit), një input i Nivelit 2 do të ishte tarifa e pagesës për përdorimin e pronës në kontratën me palën e palidhur, në fillimin e marrëveshjes.
- (f) *Inventari i produkteve të gatshme në një pikë të shitjes me pakicë.* Për inventarin e produkteve të gatshme që është blerë në një kombinim biznesi, input i Nivelit 2 do të ishte ose një çmim për

klientët në një treg me pakicë, ose një çmim për shitësit me pakicë në tregun me shumicë, i rregulluar për diferencat midis gjendjes dhe vendndodhjes së elementit të inventarit dhe zërave të krahasueshëm (pra të ngjashëm) të inventarit, në mënyrë që matja me vlerën e drejtë të pasqyrojë çmimin, që do të pranohej në një transaksion për t'ia shitur inventarin një shitësi tjetër me pakicë, që do të plotësonte përpjekjet e nevojshme për shitjen. Nga pikëpamja konceptuale, matja me vlerën e drejtë do të ishte e njëjtë, nëse rregullimet janë bërë për një çmim të shitjes me pakicë (poshtë), ose për një çmim të shitjes me shumicë (lart). Në përgjithësi, çmimi që kërkon madhësinë më të vogël të rregullimeve subjektive do të përdorej për matjen me vlerën e drejtë.

- (g) *Ndërtesat e zotëruara dhe të përdorura.* Një input i Nivelit 2 do të ishte çmimi për metër katror për ndërtesën (një shumëfish vlerësimi) që rrjedh nga të dhënat e verifikueshme të tregut, p.sh. shumëfishat që rrjedhin nga çmimet në transaksionet e verifikueshme që përfshijnë ndërtesat e krahasueshme (d.m.th. të ngjashme) në vendndodhje të ngjashme.
- (h) *Njësia gjeneruese e mjeteve monetare.* Një input i Nivelit 2 do të ishte një shumëfish vlerësimi (p.sh. një shumëfish i fitimeve ose i të ardhurave apo një masë e ngjashme e performancës) që rrjedh nga të dhënat e verifikueshme të tregut, p.sh. shumëfishat që rrjedhin nga çmimet në transaksionet e verifikueshme që përfshijnë biznese të krahasueshme (d.m.th. të ngjashme), duke marrë parasysh faktorët operacionale, të tregut, financiarë dhe jo-financiarë.

Inpute të Nivelit 3 (paragrafët 86–90)

B36 Shembuj të inputeve të Nivelit 3 për aktivet dhe detyrimet e veçanta përfshijnë sa më poshtë:

- (a) *Kontrata këmbimi afatgjatë të valutës.* Një input i Nivelit 3 do të ishte një normë interesi në një monedhë të specifikuar, që nuk është e mbikëqyruar dhe nuk mund të vërtetohet nga të dhënat e verifikueshme të tregut në intervale zakonisht të kuotuar ose ndryshe për pothuajse afatin e plotë të kontratës së shkëmbimit të valutës. Normat e interesit në një kontratë shkëmbimi të monedhës janë normat e kontratës, të llogaritura sipas kurbave të rendimentit të vendeve përkatëse.
- (b) *Opsione tre-vjeçare për aksionet e tregtueshme në bursë.* Një input i Nivelit 3 do të ishte luhatshmëria historike, pra luhatshmëria për aksionet, që rrjedh nga çmimet historike të tyre. Luhatshmëria historike zakonisht nuk paraqet pritshmëritë e pjesëmarrësve të tregut aktual rreth luhatshmërisë në të ardhmen, edhe nëse është informacioni i vetëm në dispozicion për vlerësimin e një opsioni.
- (c) *Kontrata e shkëmbimit për normën e interesit.* Një input i Nivelit 3 do të ishte një rregullim në një çmim tregu mesatar, sipas një marrëveshje të përgjithshme (jo të detyrueshme) për kontratën, e zhvilluar duke përdorur të dhëna që nuk janë drejtpërdrejt të verifikueshme dhe nuk mund të vërtetohen ndryshe nga të dhënat e verifikueshme të tregut.
- (d) *Detyrimet që rrjedhin nga nxjerrja jashtë përdorimit, të marra përsipër në një kombinim biznesi.* Një input i Nivelit 3 do të ishte një vlerësim aktual duke përdorur të dhënat e veta të njësisë ekonomike në lidhje me flukset monetare të ardhshme për t'u paguar për të përmbushur detyrimin (duke përfshirë pritshmëritë e pjesëmarrësve të tregut në lidhje me kostot e përmbushjes së detyrimit dhe kompensimit që një pjesëmarrës tregu do të kërkonte për të marrë përsipër detyrimin për të çmontuar aktivin) në qoftë se nuk ka informacion të arsyeshëm në dispozicion, që tregon se pjesëmarrësit e tregut do të përdornin supozime të ndryshme. Ky input i Nivelit 3 do të përdorej në një teknikë të vlerës aktuale së bashku me inpute të tjera, p.sh. një normë interesi aktuale pa rrezik ose një normë kredie pa rrezik, e rregulluar, nëse efekti i besueshmërisë së kredisë i njësisë ekonomike në vlerën e drejtë të detyrimit është pasqyruar në normën e skontimit, se sa në vlerësimin e flukseve dalëse të mjeteve monetare të ardhshme.
- (e) *Njësia gjeneruese e mjeteve monetare.* Një input i Nivelit 3 do të ishte një parashikim financiar (p.sh. e flukseve të mjeteve monetare apo fitimi ose humbja) që zhvillohet duke përdorur të dhënat e veta të njësisë ekonomike, nëse nuk ka informacion të arsyeshëm në dispozicion, që tregon se pjesëmarrësit e tregut do të përdornin supozime të ndryshme.

Matja e vlerës së drejtë kur vëllimi apo niveli i aktivitetit për një aktiv ose një detyrim ka rënë dukshëm

B37 Vlera e drejtë e një aktivi ose një detyrimi mund të preket kur ka pasur një rënie të ndjeshme në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit për këtë aktiv ose detyrim në lidhje me aktivitetin normal të tregut për aktivin ose detyrimin (apo aktivet ose detyrimet e ngjashme). Për të përcaktuar nëse, në bazë të evidencës së marrë, ka

pasur një rënie të ndjeshme në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit për aktivin ose detyrimin, njësia ekonomike do të vlerësojë rëndësinë dhe përkatësinë e faktorëve të tillë si më poshtë:

- (a) Ka pak transaksione kohëve të fundit.
- (b) Kuotimet e çmimeve nuk janë bërë duke përdorur informacione aktuale.
- (c) Kuotimet e çmimeve ndryshojnë në thelb ose me kalimin e kohës ose ndërmjet agjentëve të tregut (p.sh. disa tregje të ndërmjetësuar).
- (d) Treguesit, që më parë kishin korrelacion të lartë me vlerat e drejta të aktivitetit ose detyrimit, në mënyrë të dukshme nuk kanë korrelacion me treguesit e fundit të vlerës së drejtë për këtë aktivitet ose detyrim.
- (e) Ka një rritje të konsiderueshme në primet e nënkuptuara për rrezikun e likuiditetit, rendimentet apo treguesit e performancës (të tilla si normat e borxheve të prapambetura apo për shkallën e lartë të humbjes) për transaksionet e verifikueshme ose çmimet e kuotuar në krahasim me vlerësimin e flukseve të pritshme të mjeteve monetare, duke marrë parasysh të gjitha të dhënat e disponueshme të tregut dhe rrezikun tjetër të mosrealizimit të performancës të aktivitetit ose të detyrimit.
- (f) Ka një marzh të gjerë midis çmimit të kërkuar dhe të ofruar ose një rritje të ndjeshme të këtij marzhi.
- (g) Ka një rënie të konsiderueshme në aktivitetin ose ka një mungesë në treg të emetimeve të reja (d.m.th. një treg kryesor) për aktivin ose detyrimin ose aktivet apo detyrimet e ngjashme.
- (h) Ka pak informacion në dispozicion të publikut (p.sh. për transaksione që ndodhin në një treg kryesor për letrat me vlerë kryesore).

- B38** Nëse një njësi ekonomike arrin në përfundimin se ka pasur një rënie të konsiderueshme në vëllimin ose nivelin e veprimtarisë së aktivitetit ose detyrimit, në lidhje me aktivitetin normal të tregut për aktivin ose detyrimin (ose aktivet apo detyrimet e ngjashme), është e nevojshme të bëhet analiza e mëtejshme e transaksioneve ose çmimeve të kuotuar. Një rënie në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit në vetvete nuk mund të tregojë se një çmim transaksioni ose çmimi i kuotuar nuk paraqet vlerën e drejtë ose që një transaksion në këtë treg nuk është i rregullt. Megjithatë, nëse një njësi ekonomike përcakton se një transaksion ose çmim i kuotuar nuk paraqet vlerën e drejtë (p.sh. mund të ketë transaksione që nuk janë të rregullt), do të jetë i nevojshëm një rregullim në transaksionet ose çmimet e kuotuar, nëse njësia ekonomike i përdor këto çmime si një bazë për matjen e vlerës së drejtë dhe se rregullimi mund të jetë i rëndësishëm për matjen me vlerën e drejtë në tërësinë e saj. Gjithashtu, rregullimet mund të jenë e nevojshme në rrethana të tjera (p.sh. kur një çmim për një aktiv të ngjashëm kërkon rregullim të rëndësishëm për ta bërë atë të krahasueshëm me aktivin e matur ose kur çmimi është i vjetërsuar).
- B39** Ky SNRF nuk përshkruan një metodologji për të bërë rregullime të konsiderueshme për transaksionet ose çmimet e kuotuar. Shih paragrafët 61-66 dhe B5–B11 në lidhje me një analizë të përdorimit të teknikave të vlerësimit gjatë matjes me vlerën e drejtë. Pavarësisht nga teknika e vlerësimit e përdorur, një njësi ekonomike do të përfshijë rregullimet e duhura të rrezikut, duke përfshirë një prim rreziku që pasqyron shumën që pjesëmarrësit e tregut do të kërkonin si kompensim për pasigurinë e vetvetishme në flukset e mjeteve monetare të një aktiviteti ose një detyrimi (shih paragrafin B17). Në të kundërt, matja nuk përfaqëson me besnikëri vlerën e drejtë. Në disa raste mund të jetë e vështirë të përcaktohet rregullimi i duhur i rrezikut. Megjithatë, vetëm shkalla e vështirësisë nuk është një bazë e mjaftueshme që të përjashtojë një rregullim të rrezikut. Rregullimi i rrezikut do të jetë pasqyrim i një transaksioni të rregullt midis pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes në kushtet aktuale të tregut.
- B40** Nëse ka pasur një rënie të ndjeshme në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit të aktivitetit ose detyrimit, mund të jetë i përshtatshëm një ndryshim në teknikën e vlerësimit ose përdorimi i teknikave të vlerësimit të shumëfishtë (p.sh. përdorimi i një metode të tregut dhe i një teknike të vlerës aktuale). Gjatë ponderimit të treguesve të vlerës së drejtë, që rezultojnë nga përdorimi i teknikave të vlerësimit të shumëfishtë, një njësi ekonomike do të ketë parasysh arsyeshmërinë e intervalit të matjeve të vlerës së drejtë. Objektivi është të përcaktohet pika brenda intervalit që është më përfaqësuesja e vlerës së drejtë në kushtet aktuale të tregut. Një interval i gjerë i matjeve të vlerës së drejtë mund të jetë një tregues se është e nevojshme analiza e mëtejshme.
- B41** Edhe kur ka një rënie në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit të aktivitetit ose detyrimit, objektivi i matjes me vlerën e drejtë mbetet i njëjtë. Vlera e drejtë është çmimi që do të pranohej për të shitur një aktiv ose paguhej për të transferuar një detyrim në një transaksion të zakonshëm (p.sh. nuk është një likuidim i detyruar ose shitje e sforcuar) midis pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes në kushtet aktuale të tregut.
- B42** Vlerësimi i çmimit me të cilin pjesëmarrësit e tregut do të ishin të gatshëm për të hyrë në një transaksion në datën e matjes, në kushtet aktuale të tregut, nëse ka pasur një rënie në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit të

aktivit ose detyrimit, varet nga faktet dhe rrethanat në datën e matjes dhe kërkon gjykim. Synimi i një njësie ekonomike për të mbajtur aktivin ose për të shlyer ose ndryshe për të plotësuar detyrimin nuk është i rëndësishëm kur matet vlera e drejtë, sepse vlera e drejtë është një matje e bazuar në treg, dhe jo një matje specifike e njësisë ekonomike.

Identifikimi i transaksioneve që nuk janë të rregullt

B43 Përcaktimi nëse një transaksion është i zakonshëm (ose nuk është i zakonshëm) është më i vështirë të bëhet nëse ka pasur një rënie në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit të aktivit ose detyrimit në lidhje me aktivitetin normal të tregut për aktivin ose detyrimin (apo aktivet ose detyrimet e ngjashme). Në këto rrethana, nuk është e përshtatshme të arrihet në përfundimin se të gjitha transaksionet në këtë treg nuk janë të zakonshëm (d.m.th. likuidimet e detyruara ose shitjet e sforcuara). Rrethanat që mund të tregojnë se një transaksion nuk është i zakonshëm përfshijnë në vijim:

- (a) Nuk ka ekspozim të përshtatshëm ndaj tregut për një periudhë përpara datës së matjes për të lejuar aktivitetet e marketingut që janë të zakonshme për transaksionet që përfshijnë aktive ose detyrime të tilla në kushtet aktuale të tregut.
- (b) Ka pasur një periudhë të zakonshme marketingu, por shitësi ia ka shitur aktivin ose detyrimin vetëm një pjesëmarrësi tregu.
- (c) Shitësi është në ose pranë falimentimit ose likuidimit (d.m.th. shitësi është i sforcuar).
- (d) Shitësi e ka të nevojshme të shesë për të përmbushur kërkesat rregullatore ose ligjore (d.m.th.. shitësi është i detyruar).
- (e) Çmimi i transaksionit përbën një përjashtim kur krahasohet me transaksionet e tjera të kohëve të fundit për një aktiv ose detyrim të njëjtë apo të ngjashëm.

Një njësi ekonomike do të vlerësojë rrethanat për të përcaktuar nëse transaksioni është i zakonshëm, mbi bazën e evidencës së disponueshme.

B44 Një njësi ekonomike merr parasysh të gjitha sa më poshtë gjatë matjes së vlerës së drejtë ose vlerësimit të primeve të rrezikut të tregut:

- (a) Nëse evidenca tregon se një transaksion nuk është i zakonshëm, një njësi ekonomike do t'i kushtojë pak rëndësi (krahasuar me treguesit e tjerë të vlerës së drejtë) këtij çmimi transaksioni.
- (b) Nëse evidenca tregon se një transaksion është i zakonshëm, një njësi ekonomike do ta marrë parasysh këtë çmim transaksioni. Rëndësia që i kushtohet këtij çmimi transaksioni kur krahasohet me tregues të tjerë të vlerës së drejtë varet nga faktet dhe rrethanat, të tilla si në vijim:
  - (i) vëllimi i transaksionit.
  - (ii) krahasueshmëria e transaksionit për aktivin ose detyrimin që matet.
  - (iii) afërsia e transaksionit me datën e matjes.
- (c) Nëse një njësi ekonomike nuk ka informacion të mjaftueshëm për të arritur në konkluzionin nëse një transaksion është i zakonshëm, ajo do të marrë parasysh çmimin e transaksionit. Megjithatë, ky çmim transaksioni nuk mund të përfaqësojë vlerën e drejtë (d.m.th.. çmimi i transaksionit nuk është domosdoshmërisht baza e vetme ose kryesore për matjen e vlerës së drejtë apo vlerësimin e primeve të rrezikut të tregut). Kur një njësi ekonomike nuk ka informacion të mjaftueshëm për të arritur në konkluzionin nëse transaksione të veçanta janë të zakonshme, njësi ekonomike do t'u kushtojë pak rëndësi këtyre transaksioneve në krahasim me transaksionet e tjera të njohura si të zakonshme.

Një njësi ekonomike nuk është e nevojshme të bëjë përpjekje të lodhshme për të përcaktuar nëse një transaksion është i zakonshëm, por ajo nuk do të injorojë informacionin që është i disponueshëm në mënyrë të arsyeshme. Kur një njësi ekonomike është palë në një transaksion, ajo supozohet që të ketë informacion të mjaftueshëm për të arritur në konkluzionin nëse transaksioni është i zakonshëm.

Përdorimi i çmimeve të kuotuar nga palët e treta

B45 Ky SNRF nuk përjashton përdorimin e çmimeve të kuotuar të ofruara nga palët e treta, të tilla si çmimet për shërbimet ose agjentët, nëse njësi ekonomike ka përcaktuar se çmimet e kuotuar, të siguruar nga këto palë, janë zhvilluar në përputhje me këtë SNRF.

B46 Nëse ka pasur një rënie të ndjeshme në vëllimin ose në nivelin e aktivitetit të aktivit ose detyrimit, njësi ekonomike do të vlerësojë nëse çmimet e kuotuar të ofruara nga palët e treta janë zhvilluar duke përdorur informacionin aktual që pasqyron transaksionet e zakonshme ose një teknikë vlerësimi që pasqyron

supozimet e pjesëmarrësve të tregut (duke përfshirë edhe supozimet rreth rrezikut). Në lidhje me rëndësinë e një çmimi të kuotuar si një input për një matje me vlerën e drejtë, një njësi ekonomike i jep më pak rëndësi (kur krahasohet me tregues të tjerë të vlerës së drejtë që pasqyrojnë rezultatet e transaksioneve) kuotave që nuk pasqyrojnë rezultatin e transaksioneve.

- B47 Për më tepër, kur vlerësohet evidenca e disponueshme do të merret parasysh natyra e një kuote (p.sh. nëse kuota është një çmim tregues apo një ofertë e detyrueshme), duke i dhënë më tepër rëndësi kuotave të ofruara nga palët e treta që paraqesin oferta detyruese.

Shtojca C

Data e hyrjes në fuqi dhe periudha kalimtare

Kjo shtojcë është pjesë përbërëse e SNRF-ve dhe ka të njëjtin autoritet si pjesët e tjera të SNRF-së.

- C1 Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë SNRF për periudhat vjetore që fillojnë më datën 1 janar 2013 e në vijim. Lejohet zbatimi përpara kësaj date. Nëse një njësi ekonomike e zbaton këtë SNRF për një periudhë më të hershme, ajo do të japë informacione shpjeguese për këtë fakt.
- C2 Ky SNRF do të zbatohet në mënyrë prospektive që nga fillimi i periudhës vjetore në të cilën është zbatuar fillimisht.
- C3 Kërkesat për dhënien e informacioneve shpjeguese të këtij SNRF-je nuk duhet të zbatohen në informacionin krahasues të parashikuar për periudha para zbatimit fillestar të këtij SNRF-je.
- C4 *Përmirësimet vjetore për periudhën 2011–2013* publikuar në dhjetor 2013 ndryshoi paragrafin 52. Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë ndryshim për periudhat vjetore që fillojnë më 1 korrik 2014 e në vijim. Një njësi ekonomike do ta zbatojë këtë ndryshim në mënyrë prospektive që nga fillimi i periudhës vjetore në të cilën është zbatuar fillimisht SNRF 13. Lejohet zbatimi përpara kësaj date. Nëse një njësi ekonomike zbaton ndryshimin për një periudhë më të hershme, ajo do të japë informacione shpjeguese për këtë fakt.
- C5 SNRF 9 i publikuar në korrik 2014 ka ndryshuar paragrafin 52. Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë ndryshim kur ajo zbaton SNRF 9.
- C6 SNRF 16 *Qiratë*, e publikuar në janar 2016, ndryshoi paragrafin 6. Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë ndryshim kur ajo zbaton SNRF 16.